

ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

- * OLAYLAR-YORUMLAR
- * Latin Amerika'da İdeolojik Mücadele Sorunları
- * İRAN TUDEH PARTİSİ VE ULUSAL SORUN
- * «POLİTİKA» YAZARINA CEVAP
- * ÜRÜN DERGİSİNE CEVAP

TÜSTAV

CİLT/8 EKİM-1977 Sayı: 46

İÇİNDEKİLER

* Olaylar ve Yorumlar	3
* Latin Amerika'da İdeolojik Mücadele Sorunları	13
* İran TUDEH Partisi ve Ulusal Sorun	25
* İran TUDEH Partisi ve Ulusal Sorunun Marksist-Leninist Çözümü	31
* «Politika» Yazarı Ava Giderken Avlanmıştır	41
* Ürün Dergisi Kendi Eliyle Kendi İpini Çekiyor	51

TÜİSTAV

Sahibi:Öner Cıraoğlu / Yazışleri Müdürü: İlker Demir / Yazışma adresi:
PK. 71 İstanbul / Yönetim ve Havale Adresi: Öner Cıraoğlu, Çağaloğlu Baş-
müshahip Sok. Tan Apt. No: 10/11 İstanbul / Abone Şartları, Yıllık: 150, altı
aylık 75 lira. Dış ülkeler için iki katıdır / Dizgi: Evren Matbaası / Baskı: Ören
Basımevi / İlan: Tam Sayfa 500 lira, diğer ilanlar santimi 25 lira / Basıldığı
tarih: 24 Ekim 1977

21 Ağustos 1977'den 21 Eylül 1977'ye

21 Ağustos 1977

- Çorum'da Sosyalist Gençlik Birliği lokaline dinamit atıldı.
- Etyopya Geçici Askeri Yönetim Konseyi Başkanı Mariam, Etyopya'da genel seferberlik ilan edildiğini açıkladı.
- Çin Komünist Partisinin 11. Kongresi sonunda, Hua Kuo Feng yeniden ÇKP sekreterliğine seçildi.
- FKÖ Lideri Arafat Sovyet yöneticileri ile yeni görüşmelerde bulunmak üzere Moskova'ya davet edildi.

22 Ağustos 1977

- ATAS üretimi yavaşlatma kararı aldı.
- Sovyet Politbürosu Doğu bloku içinde daha yakın işbirliği çağrısında bulundu.
- CHP Genel Sekreter Yardımcısı Işık: «Kara Kuvvetleri Komutanlığına ilişkin işlemler normal koşullarda yürütülmüyor.»
- Plastik ürünlerinin fiyatı yüzde 22 arttı.
- Marmara ve Trakya'ya verilen tüpgaz yüzde 70 azaltıldı.
- ABD Dışişleri Bakanı Vance Çinli yöneticilerle görüşmelere başladı.

23 Ağustos 1977

- Sanayi Odaları Birliği ücret artışlarının önlenmesini, tarımdan yeni vergiler alınmasını kamu iktisadi teşebbüslerinin ürünlerine zam yapılmasını istedi.
- Ecevit: «Sözde istikrar tedbirleriyle varlıklılar ve kolay kazanç sağlayanlar kayırılırken halk eziliyor.»

24 Ağustos 1977

- Milli Savunma Bakanı Bilgiç, Genelkurmay Başkanının KKK için yaptığı önerinin değiştirilmeden üçlü kararname haline getirildiğini bildirdi.
- 67 ülkeden temsilcinin katıldığı «Dünya Irkçılıkla Mücadele Konferansı» Nijerya'nın başkentli Lagos'ta çalışmalarına başladı.

25 Ağustos 1977

- Ankara Belediye Başkanı Dalokay, Ankara'da son 25 günde 61 çocuğun koleradan öldüğünü açıkladı.
- Maden-İş ile MESS arasında Renault'da toplu sözleşme görüşmelerinde uyuşmazlık çıktı.
- Cumhurbaşkanı ODTÜ Mütevelli Heyeti ile ilgili kararnameyi imzalamadı.

26 Ağustos 1977

- MESS'in işçilere işbaşı yapmaları için verdiği süre bitti, ancak işçiler işbaşı yapmadılar.
- Korutürk'le görüşen Başbakan Demirel, KKK için hükümetin önerisi kabul edilmezse, istifa etmeyeceğini söyledi.
- 25 Demokratik kuruluş, Ecevit'e bir mektup göndererek «Anti-Faşist Birlik» önerdi.
- TUS-DER Genel Başkanı Ankara'da çeşitli hastalardan laboratuvar muayenesi yapılan 500 hastadan 150'sine kolera teşhisi konulduğunu söyledi.
- Hollanda'da hükümeti kurmakla görevlendirilen Joop Den Uyl ikinci kez görevi iade etti.
- TARİŞ Genel Müdürü görevinden alındı.
- Türkiye İş Bankası 53. yılını doldurdu.

bir YORUM

Demokratik Güçlerin

Anti-faşist Eylem Birliği

Ankara'da 25 demokratik kuruluşun genel merkezlerinin oluşturduğu faşizme karşı güçbirliği platformu gittikçe pekişmektedir. Faşizme karşı açılacak cephenin yığınsal temelini oluşturması bakımından oldukça önemli bir adım olan bu güçbirliği olgusu elbetteki yeterli değildir. Daha kendi içinde çözmesi gereken ilkesel sorunlar bulunduğu gibi si-

yasal mücadele ile koordinasyon kurulması meselesi de çözülebilmüş de-ğildir. Bu ise faşizme karşı olan siyasal güçlerin birliğinin sağlanamamış olmasına bağlı bir olumsuzluktur.

Ancak yine de böyle bir güçbirliği iki açıdan yararlı olacaktır. Birin-cisi demokrasi yanlısı güçler dağınıklıktan kurtulma sürecine girmiş ola-caklardır. Böylece faşizme karşı mücadelenin yığın temeli yaygınlaşma-ya başlayacaktır. Bu durum kararsız ve sekter güçlerin anti-faşist güç-birliğine kazanılmasında önemli bir aşamayı oluşturmaktadır. Bilindiği gibi sosyal demokrasi faşizme karşı yeni bir cephenin açılmasından ürk-mektedir. Çünkü o kendi açısından iktidar olanaklarını burjuvazinin olu-runa bağlamıştır ve faşist tırmanış karşısında suskunluğu sağladığı kısı-mı burjuva desteği korumak ve geliştirmek hesabına dayalıdır. Demok-rasi güçlerinin MC'yi devirecek alternatif olarak belirmesi sosyal demok-rasinin tavır alışını önemli ölçüde etkileyebilecektir. Kısaca 25 demok-ratik kuruluşunp merkezlerinin oluşturduğu güçbirliği demokrasi güçle-rinin birliğinin ilk ve önemli adımı yerine geçebilir.

İkincisi, sol siyasal güçlerin dağınıklığı demokrasi mücadelesinde önemli bir zaaf olarak varlığını sürdürmektedir. Bu nedenle demokratik güçlerin oluşturduğu birlik platformu siyasal birlik platformunun yara-tılmasında da zorlayıcı bir rol oynayabilir. Böylece bir yandan mücade-lenin yığinsal temeli gelişip güçlenirken, bir yandan da siyasal birliğin olgunlaşması mümkün hale gelebilir ve öte yandan da demokratik yığın-sal birliğin siyasal güçlerle ve onların birlik platformuyla koordinasyonu sağlanabilir. Gelişmelerin biçimine ipotek koymak mümkün değilse de anılan güçbirliğinin böyle bir gelişme perspektifi taşıdığı söylenebilir.

Ayrıca 25 örgütün oluşturdukları birlik soyut cephe çağrıları ile sar-hoş olanlar üzerinde de uyarıcı bir etkide bulunabilir. Cephenin oluşturu-lmasında yaşanması mümkün olan sabırlı ve kahırlı çalışmalar yerine gazete sütunlarından ahkam kesip cephe (!) kurduğunu sananlar da böylece somut bir zemine basma imkanına kavuşabilirler.

— 27 Ağustos 1977 —

- Federal Almanya, bu ülkede çalışan Türk işçileri için işverenlerden kesilen sosyal sigorta primlerinin faizleriyle birlikte Türkiye'ye geri verilmesi yolundaki Türk isteğinin karşılanmasının olanaksız olduğunu bildirdi.
- İstanbul'da bir eve baskın yapan siyasal polis ekipleriyle, evde bulunanlar arasında çıkan çatışmada 1 kişi öldü, 2 kişi yaralandı.
- Site Öğrenci Yurdu siyasal polis tarafından arandı, 80 kişi gözaltına alındı.
- TARİŞ Genel Müdürü AP'li Orhan Daut'un görevinden alınarak, yerine MHP yanlısı Aydın Tanyel'in getirilmesi

AP'liler tarafından tepki ile karşılandı.

- FKÖ karar organı Genel Konsey.

ABD'nin Ortadoğu'daki arabuluculuk girişimlerini reddetti.

28 Ağustos 1977

- Ecevit, «MHP ile bir ortaklık düşünmüyoruz» dedi.
- MHP eğilimli AP milletvekili ve Sağlık-İş Sendikası Başkanı Mustafa Başoğlu, MESS'in tavrını onayladığını söyledi.
- Nusaybin ilçesinde hayat pahalılığını protesto mitinginde

«güvenlik kuvvetleri»nin müdahalesi sonucu 1 kişi öldü.

- Lübnan hükümeti, İsrail'in Lübnan'ın güney bölgelerine karşı girişebileceği bir saldırıya karşı ABD'den güvence istedi.

29 Ağustos 1977

- 2. ve 3. Ordu Komutanları istifalarını verdiler.
- Ecevit, «Ordudaki atama aksamaları kaygı vericidir» dedi.
- Antbirlik Aksu İplik Fabrikasında AP ve MHP yanlısı işçiler çatıştı. 7 kişi yaralandı.
- Muhtarlar maaş bağlanmasına ilişkin teklif yasalaştı.
- Bakanlar Kurulu, Maden-İş Sendikası tarafından Ereğli Demir-Çelik Fabrikalarında alınmış bulunan grev kararını iki ay daha erteledi.
- TSİP, yerel seçimlere güçlü bir şekilde katılacağını açıkladı. TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, yerel seçimlerde demokrasi

yanlılarının ortak bir platform oluşturmalarından yana olduklarını belirtti.

- İngiltere Dışişleri Bakanı, Rodezya konusunda ABD - İngiliz ortak planını görüşmek üzere Güney Afrika'ya gitti. Lusaka Bildirisi'ne imza koyan Angola, Mozambik, Zambia, Tanzanya ve Botswana plana karşı çıktı.
- İsveç Hükümeti, Batı Avrupa ülkeleri arasındaki Ortak Para Sistemi «SNAKE»den çekildiğini ve para birimi olan krun'u yüzde 10 devalüe ettiğini açıkladı.

bir YORUM

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin Yerel Seçimlerle İlgili Politikası Açıklandı

Türkiye'de değişik sosyalist siyasal partiler ve demokrasi yanlısı güçler, faşizme ve emperyalizme karşı işbirliği, güçbirliği ve CEPHE anlayışlarını çeşitli vesilelerle dile getirirler. Partilerin ve demokratik güç-

lerin soruna yaklaşım biçimleri programlarına, sınıfsal tavır alışlarına ve dünya görüşlerine bağlı olarak farklılıklar gösterir. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi ise bu konuda bilimsel doğrultusunu titizlikle koruyan ve en esnek politikayı gösterebilen siyasal kuruluş olarak bilinmektedir. Bu nedenle TSİP'in yerel seçimlere ilişkin politikası soruna doğru yaklaşımın perspektiflerini verdiği için bir kere daha anılmaya ve üzerinde durulmaya değerdir.

TSİP Mahalli seçimlerin bir iktidar değişikliğine yol açmayacağını ve bu nedenle «**demokrasi güçlerinin zafa uğratılmaması**» ilkesinin yeni bir biçim ve içerikle ele alınması gerektiğini söylüyor. Değişen olguların eski kalıplara «dolması» ve onlara yeni içerikler kazandırması, işçi sınıfı sosyalistlerinin her zaman gözeticekleri bir durumdur. İşte TSİP mahalli seçimlere bu gerçeklikten bakmakta ve demokrasi güçlerinin birliğini bu açıdan savunmaya devam etmektedir.

TSİP'e göre iktidar değişikliğine yol açmayacak bir seçim olayı sosyalistler ve CHP'nin solundaki tüm güçler açısından önemle ele alınması gereken bir fırsattır. Çünkü ülkemizde sosyal demokrasi kendi solundaki potansiyelin oylarını ve desteğini bizzat programının tutarlılığından ve demokrasi güçlerinin taleplerine cevap vermesi özelliğinden değil, özgül koşulların bu programı «ehven'i-şer» kılmasından kaynaklanmaktadır. Yaşanan özgül koşulların başında solun kendi dağınıklığı ve tırmanan faşizme karşı en geniş yığınların birliğinin kendini dayatması sayılabilir. Ancak bu koşullarda bile faşizme karşı demokrasi güçlerinin birliği nisbi olarak sağlanabilmiştir. Bunun sağlanmasında sosyal demokrasinin demokratik güçbirliği anlayışının hiç bir rolü yoktur. Sol yaşadığı tarihsel ve özgül şartları bizzat kendisi tesbit etmekte, sorumluluğun bilince çıkarmakta ve politikasını tayin etmekte idi.

Bu kez CHP'nin kendi soluna, bu solun potansiyel gücü ölçüsünde değer biçmemesine karşılık solun kendi potansiyel gücünü toparlayıp seçim platformunu bu açıdan değerlendirmesi, bu potansiyel gücün sosyal demokrasinin kafasına zorla çakılmasını sağlayacağı kadar bizzat solun kendi birliğine gidecek yolda ileri bir adımın atılmasını da sağlayacaktır. Demokrasi güçlerinin birliği sorununa sürekli olarak sekter tavır alan CHP'nin seçimlerin özgül karakterine rağmen desteklenmesinde ısrar etmek ilkesel bir tutum değildir ve hatta sosyal demokrat takipçiliğinin ilkeleştirilmesidir. İşçi sınıfı sosyalistlerinin böyle bir tutum içinde olmaları asla beklenemez.

İşte TSİP bunun için CHP'nin solundaki partilerin ve güçlerin seçimlerde ortak bir platform oluşturmalarını savunmakla hem sosyal demokrasinin faşizme karşı mücadele saflarına kazanılmasını sağlayacak

bir tutumu ve hem de solun kendi birliği yolunda kalıcı adımlar atılma-
na yarayacak bir politikayı savunmaktadır.

Burnunun ilerisini göremiyenlerin TSİP'in tavrından çıkarması ge-
reken dersler çoktur.

30 Ağustos 1977

- Org. Kenan Evren, Kara Kuvetleri Komutanı oldu.
- «Zafer Bayramı» törenlerini ilk defa İstanbul'dan izleyen Korutürk, «Ordunun politika dışı kalması titizlikle korunacak» dedi.
- Ecevit, törenlere katılmadı.
- Edirne'de devrimci bir genç kurşunlanarak öldürüldü.
- Yugoslavya Devlet Başkanı Tito, Çin Halk Cumhuriyeti'nde büyük törenlerle karşılandı.
- İran'da gecekonduları yıkılan halk, Tahran belediye binasını bastı.
- Uluslararası Para Fonu (İMF) Yönetim Kurulu, öne sürdüğü koşulları kabul edecek gelişmekte olan ülkeler için «Witteveen Fonu» adı verilen 10 milyar dolarlık yeni bir fon kurdu.
- Sovyetler Birliği resmi haber ajansı TASS, yaptığı bir yorumda ABD'deki sağcı güçleri yeni Panama Kanalı anlaşmasına karşı kampanya açmakla suçladı.

31 Ağustos 1977

- Kıbrıs Rum Temsilciler Meclisi Başkanı ve Sağcı Demokratik Cephe Lideri Spiros Kipriyanu, 1978 Şubatına kadar sürecek geçici dönem için, Kıbrıs Cumhurbaşkanı ilan edildi.
- Çin Halk Cumhuriyetine ilk kez resmi bir ziyaret yapan Yugoslavya Devlet Başkanı Tito ile ÇKP Başkanı ve Başbakan Hua Kuo Feng yeni bir dünya savaşının kaçınılmazlığı konusunda görüş birliğine varamadılar. Feng, «süper» güçler arasındaki rekabet nedeniyle savaşın kaçınılmaz olduğunu ileri sürerken, Tito savaşın önlenebileceğini söyledi.

1 Eylül 1977

- 1 Eylül Dünya Barış Günü kutlandı.
- Sosyalist Enternasyonal ve Şili Halk Birliği, Şili'de kayıp oldukları bildirilen 2500 kişinin bulunması için çağrı yaptı.

2 Eylül 1977

- Ümraniye'de gecekondü yıkımı sırasında gecekondü sahipleri ile polis arasında çıkan çatışmada 4 kişi öldü, 9'u polis olmak üzere 60 kişi yaralandı. Aralarında öğretmen ve öğrencilerin de bulunduğu 100'e yakın kişi gözaltına alındı.
- Yunanistan'da 20-32 yaş arasındaki çocuksuz kadınların askere alınmasına ilişkin yasa kabul edildi.

- İstanbul'da elektrik kısıntı süresi arttı.

- Demirel, «Bildirin yokları, hemen istediğiniz kadar göndereyim» dedi.

3 Eylül 1977

- Demirel, «Ücretler ve fiyatlar dondurulamaz» dedi.
- Ulaştırma Bakanı Ergenekon, Batı Akdeniz seferini kaldırmayan Denizcilik Bankası Yönetim Kurulunu görevden aldı.
- TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, «Halkımıza işsizlik ve

pahalılık cehennemini reva gören MC partileri, seçim öncesi oy hesaplarıyla göz yumdukları gecekondu yapımına şimdi karşı çıkar gözükmekte ve gecekondu sakinleri ile polisi karşı karşıya getirmekten yarar ummaktadırlar.»

4 Eylül 1977

- Erbakan, «İhracat için akla hayale gelmedik teşvik tedbirleri alınacak» dedi.

- Manisa'da yayılım ateşi açan komandolar bir işçiyi vurdu.

5 Eylül 1977

- Alman Sanayiciler Birliği Başkanı Hans Martin Schleyer gizli bir örgüt mensupları tarafından kaçırıldı.
- İstanbul'da elektrik tarifesine 1 marttan geçerli olarak 8-14 kuruş zam yapıldı.
- Uluslararası Para Fonu (IMF) heyeti ile Türk yetkililer arasında görüşmeler başladı.
- Serbest piyasada dolar 21 liraya,

mark 890 kuruşa çıktı. 24 ayar altın 100 liraya yükseldi.

- Türk-İş'e bağlı Teksif Sendikası ile Sümerbank işletmesi arasında 3 yıllık toplu sözleşme imzalandı. 1. yıl 25, 2. yıl 40, 3. yıl 50 liralık ücret zammı kabul edildi. Bursa Merinos, Eskişehir, İstanbul Bakırköy ve Malatya'daki fabrikalarda sürdürülen grev sona erdi.

6 Eylül 1977

- Üniversite giriş sınavı sonuçları belli oldu. 309 bin aday açıkta kaldı.
- Bakanlar Kurulu zamları

kararlaştırdı. İlgili kararname hazırlanarak, Cumhurbaşkanının onayına sunuldu.

7 Eylül 1977

- 2. MC, petrol, demir, çimento ve kağıda büyük zam yaptı.
- 1 Mayıs olaylarında ihmali görülen kamu görevlilerinin de yargılanmasını isteyen savcı

- görevden alındı.
- İngiltere'de hava trafiğini kontrol işçileri, otomobil fabrikaları, basın ve elektrik işçilerinden sonra, fırın işçileri de greve başladı.

8 Eylül 1977

- Ankara'da temaslarını sürdüren Para Fonu Heyeti, yüzde 25-30'luk bir devalüasyonun «yararlı» olacağı kanısında.
- Çimento, demir ve kağıt satışları durduruldu.
- Milli Eğitim Bakanı Nahit Mentеше, öğrencilerin Danıştay kararlarının uygulanacağını açıkladı.
- POL-DER kıyımına uğrayan polisler için yardım kampanyası açtı.
- Panama ile ABD arasında imzalanan kanal anlaşması Panama'da tepkilere yol açtı.

9 Eylül 1977

- Demirel, «Zamlar emr-i zaruri haline gelmişti» dedi.

10 Eylül 1977

- Maliye Bakanı Cihat Bilgehan 1978 bütçesinden önce memur maaşlarına zam yapılmayacağını, gelir vergisi oranlarının artırılacağını açıkladı.
- Para Fonu Heyetinin temaslarından ümitli olduklarını bildiren Bilgehan, bankaların para yerine devlet ve Kamu İktisadi Teşekküllerinin tahvillerini dağıtacaklarını söyledi.
- Madrid'te fiyat artışlarını protesto için düzenlenen büyük gösteriye 125 bin kişi katıldı.

11 Eylül 1977

- Ecevit, ücretlerin yükseltilmesi için sendikaların mücadele etmeleri gerektiğini söyledi.
- Boğaz Köprüsünden geçiş ücretlerine yüzde 33-100 oranında zam yapıldı.
- Kiracılar Derneği Başkanı, kiracıları kira arttırma taleplerine karşı direnmeye çağırdı.
- MESS Başkanı: «Lokavt bilinmeyen bir tarihte uygulamaya konulabilir.»

12 Eylül 1977

- Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Seha Meray öldü.
- Türkiye ile Para Fonu arasında anlaşma sağlanamadı. Heyet üyelerinin tekrar geleceği bildiriliyor.
- Şili Cuntası Lideri Pinochet, «Sıkıyönetimin kalkması yolundaki dış baskılara boyun eğmeyeceğiz» dedi.

13 Eylül 1977

- SEKA, okul defteri, kutu, ambalaj, gazete ve büro kağıtları toptan fiyatlarına ortalama yüzde 200 zam yaptı.
- Etibank'a ait Seydişehir Alüminyum Fabrikasında üretilen ham alüminyuma yüzde 50 zam yapıldı.

- Uluslararası Para Fonu (IMF), Türkiye'de alınan ekonomik önlemleri yetersiz buldu.
- Samandağ Hükümet Alanı'nda bir saatli bomba patlaması sonucunda 1 kişi öldü, 4 kişi yaralandı.

14 Eylül 1977

- DDY grevi, Bakanlar Kurulunca 30 gün ertelendi.
- TSİP, «Hayat pahalılığına karşı mücadele komitesi» önerdi.

15 Eylül 1977

- AP Genel Başkan Yardımcısı Bayar, devalüasyon yapılması gerektiğini söyledi.

16 Eylül 1977

- Sivaslı ilçesinde bir öğretmen öldürüldü.
- DPT müsteşarı Cantürk, Türkiye'nin IMF'den 110 milyon dolar çekebileceğini söyledi.

17 Eylül 1977

- Zamlara karşı gösterilerde 10 kişinin öldüğü Kolombiya'da sokağa çıkma yasağı uygulanıyor
- Devrimci öğrencilerin kaldığı Site Öğrenci Yurdu kapatıldı.
- Ankara Belediyesi ile DİSK'e bağlı Genel-İş Sendikası arasındaki toplu iş sözleşmesi görüşmeleri sona erdi.
- Çalışma Bakanı Fehmi Cumalıoğlu, «Asgari ücretin yükseltilmesi söz konusu değil» dedi.

18 Eylül 1977

- Akaryakıtta yapılan son zamla yabancı şirketlere 190 milyon lira kâr sağlanıyor.
- Kahramanmaraş ve Ceyhan'daki mitinglerde üreticiler pamuk taban fiyatlarını protesto etti.
- Sağlık Bakanı, «İlaç hammaddesi için gerekli döviz transferleri yapılmazsa, önümüzdeki aylarda büyük sıkıntı çekilecek» dedi.

19 Eylül 1977

- Demirel: «2. Boğaz Köprüsünün temeli Mayısta atılacak.»
- 10. Dünya Enerji Konferansı çalışmalarına başladı.

20 Eylül 1977

- Türkiye Demiryolları İşçi Sendikaları Federasyonu (DYF-İŞ) nun toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşmaya varılamaması üzerine aldığı grev kararına karşılık, TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü ülkedeki tüm işyerlerinde, 45 bin işçiyi kapsayan, lokavt ilan etti.
- Besim Üstünel: «Asıl zamlar

daha sonra gelecek.›

- Ankara'da tüpgaz sıkıntısı başladı.
- Brezilya hükümeti, ABD ile olan

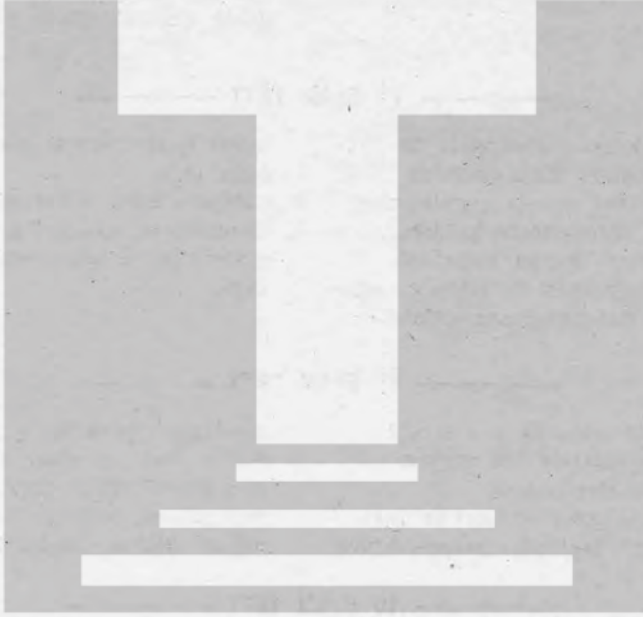
tüm askeri anlaşmalarını tek yönlü feshetti.

21 Eylül 1977

- 2. MC hükümeti, Türk Lirasının değerini dolara karşı yüzde 10 oranında düşürdü.
- Dünya Bankası: «Türkiye, IMF'den kredi almak için gerekli

koşuları sağladı.»

- Sosyalist Vietnam ve Cibuti Cumhuriyeti, BM üyeliğine kabul edildiler.

TÜSTAV

Latin Amerika'da İdeolojik Mücadele Sorunları(*)

Kolombiya, Brezilya, Paraguay, Arjantin.

a. Mosquera, J. Soares, P. Vasquez, A. Kohen

İdeolojik mücadele, dünyanın her yerinde olduğu gibi, Latin Amerika'da da gemi azıya almış gidiyor. Ve açıklamak mümkün bu durumu. Çağımızın, yani dünya çapında kapitalizmden sosyalizme geçiş çağının temel çelişkisi, Küba devriminin kazandığı zaferle kıtamızda da kendini gösterdi. Dünya Sosyalist Sisteminin güçlenmesi, gelişmiş kapitalist ülkeler işçi sınıfının mücadelesi ve ezilen halkların ulusal kurtuluş hareketlerindeki ilerleme, Latin Amerika'daki durumu etkiliyor.

Latin Amerika ülkeleri çok çeşitli politik ve toplumsal gelişme biçimlerine sahip. Yine de esasta ortak olan bir çizgileri var ve bütününde ideolojik çatışmayı koşullandıran da işte bu çizgi. Yani, Latin Amerikan halklarıyla emperyalizmi ve herşeyden önce Amerikan emperyalizmini karşı karşıya getiren çelişki.

Çağımızın başlıca üç devrimci akımı Latin Amerika'da hem birbirine bağlı biçimde, hem de doğrudan doğruya devreye giriyorlar; Küba'yla birlikte sosyalizm, işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş hareketi.

Emperyalizme bağımlılıktan, yabancı finans kapitalin ve tekellerin egemenliğinden, kırsal kesimde prekapitalist üretim ilişkilerinin sürdürülmesinden ve bazı ülkelerde ulusal tekellerin oluşumundan kaynaklanan sosyo-ekonomik temelin göreceli geri durumu da, taa başlangıçtan beri Latin Amerika'nın toplumsal düşüncesi üzerinde izlerini bırakmış bulunuyor; bazı özel durumları da peşinden sürükleyerek tabii... Dünya devrimci sürecinin gelişimi, Marksist düşüncenin etkisi, Sosyalist Ekim Devriminin arkasından komünist partilerin güçlenmesi, aynı şekilde Latin Amerika'da tarihsel değişim yaratmış olan Küba devriminin zaferi de

(*) «La Nouvelle revue internationale» dergisinin Ağustos 1977 (8) sayısından çevrilmiştir.

Latin Amerika üzerinde esaslı roller oynamaktalar. Yapısal bunalımın, burjuva ideolojisinin çöküşünün ve emperyalist düşüncedeki soysuzlaşmanın da etkili olduğu muhakkak.

Dışa bağımlılık ve latifundiacılık, kapitalizmin biçimsiz gelişimi ve gerilik, belli bir sınıf yapısıyla, politik ve ideolojik bir üst yapının oluşmasına neden olmuştur. Ve bu üst yapının bağrında, Latin Amerikan halk kitlesinin demokratik, anti-emperyalist ve sınıfsal bilincinin gelişimi yansıdığı gibi, bu bilincin gelişmesini frenleyici tavırlar da yer alır.

Havana'da 1975 yılında, yani yaklaşık iki yıl önce toplanmış bulunan, Latin Amerika ve Karaibler Denizi Ülkeleri Komünist Partileri Konferansında da altı çizilerek belirtildiği gibi, Latin Amerika proletaryası, başlıca üretici gücü ve kıtanın esas siyasal ve toplumsal gücünü oluşturmaktadır. Bu gücün tarihsel misyonu, anti-emperyalist ve anti-oligarşik mücadelede engin toplum tabakalarının yönetimini ele almak ve sosyalizmin Latin Amerika'daki geleceğine yaklaşımda bulunmak suretiyle, devrimci süreci sonuna kadar götürmektir. İşçi sınıfına katılanların sayısı günbe gün artmakta ve bu da özellikle önemli sanayi kollarındaki gelişmeler sayesinde olmaktadır. Nitekim kapitalizm geliştikçe işçi sınıfının siyasal ve sosyal yaşamdaki rolü, mücadeleciliği ve bilinci artıyor.

XIX. yüzyılın sonu ve XX. yüzyılın başlangıcına rastlayan emperyalist yayılmanın arkasından, bazı Latin Amerika ülkelerinde işçi sınıfı, ulusal sanayi burjuvazisinden daha önce şekillendi. Proletaryanın anti-emperyalist mücadelesi büyük çapta gelenekleşmiş durumda. Kapitalist gelişme, emperyalist egemenlikle atbaşı gittiğinden ötürü, işçi sınıfının sınıfsal eylemleri, ulusal kurtuluş için verilen mücadeleyle birleşiyor. Bazı Latin Amerika ülkeleri, proletaryanın ve partisinin öncülüğünde işçi sınıfının köylülükle ittifakı konusunda değerli deneyimlere sahipler.

Ama yine bazı Latin Amerika ülkelerinde, proletaryanın rolünün giderek güçlenmesini engelleyen bir şey de var. O da, proletaryanın zararlı biçimde bölünmesi. Bu bölünmeyi sağlayabilmek için gerek emperyalizm, gerek büyük kapitalistlerle birlikte bazı hükümetler, gerekse emekçilerin çıkarlarına ihanet eden ve açıkca sınıf düşmanı tarafta yer alan sendika liderleri ellerinden gelen herşeyi yapıyorlar.

Önemli siyasi ağırlığa sahip kalabalık küçük burjuvaların ve şehir orta tabakalarının varlığı da, ekonomik gelişme koşulları dolayısıyla Latin Amerika ülkelerinin bir diğer özelliğini teşkil ediyor. Bunların bir bölümü, demokratik ve anti-emperyalist mücadeleye katılmakta ve en ileri durumdaki bazı sektörlerde işçi sınıfı tavrına bile geçmekte. Ama ne var ki davranışları, sosyal dengesizlikleri dolayısıyla değişken oluyor.

Şili örneği gösteriyor ki, küçük burjuva tabakalardaki çalkantılar onları goşist tavrılara sürükleyebildiği gibi, zaman zaman faşizmden ya-

na bile yapabiliyor. Küçük burjuva tabakalarından gelenler proletarya saflarına girdiklerinde, genel kural olarak oraya kendi ideoloji ve psikolojilerini taşıyorlar. Bu unsurların etkilerine özellikle hassas olanlar ise, işçi sınıfına «yeni katılanlar». Bununla birlikte esas olan şu ki, proletaryayla aynı ya da benzer yaşama ve çalışma koşulları içinde bulunan kentli orta tabakalar, genelinde proletaryanın müttefiki haline geliyorlar.

İdeoloji ve siyaset planında, Latin Amerikan halk kitlelerinin bilinci, reformizm, milliyetçilik ve prekapitalist kavramlarla da etkileniyor. Çünkü, hammadde satıcısı durumundaki ülkelerle tarımsal üretimin ve maden çıkarımının ağır bastığı ülkelerin toprak ilişkilerinde latifundacılığın egemen olması, geniş toplum tabakalarının bilincinde bu kavramları ayakta tutabiliyor.

Bunun sonucunda, demokratik, anti-emperyalist ve anti-oligarşik eylemlere gittikçe daha aktif olarak katılan halk kitlelerinin devrimci istekleriyle gerici anlayışları arasında sık sık tutarsızlıklar ortaya çıkıyor. Gerçekte, sözünü ettiğimiz eylemler, işçi sınıfının ulusal ve toplumsal kurtuluş için yürüttüğü mücadeleye objektif olarak yaklaşıyor tabii.

Bu tutarsızlığın üstesinden gelmek ise, ancak, zaman zaman zincirleme görünümüne bürünen ama genelinde olumlu rolü olan karmaşık süreçleri aştıktan sonra mümkün olacak. Örneğin, bazı durumlarda anti-emperyalist ve demokratik bir içerik kazanabilen ve ulusal kurtuluş hedefleri için bilinç kazanmada bir aşama olan milliyetçilik gibi.

Latin Amerika'nın bağımlılığı ve geri kalmışlığı, ideolojik ve politik planda kendine özgü diyalektik olumsuzluğu da beraberinde getiriyor, ve halkları, emperyalizme ve oligarşiye karşı mücadeleye teşvik ediyor. Ama aynı bağımlılık ve geri kalmışlık, hem emperyalizm karşısında kültürel bağımlılığı, hem de sağcı olduğu kadar, goşist de olan Marksizm dışı ideolojilerin karakteristik çizgilerini taşıyan doğmatizme, eklektizme,, sofizm ve subjektivizme götüren metafizik ve idealist anlayışlarda ifadesini bulan bağımlılığı peşinden sürüklemekten edemiyor.

Marksist olmayan ideolojik akımlar, çağdaş burjuva düşüncesinin genel bunalımından etkileniyorlar. Bu bunalım bir yandan teknokratik ve neo-faşist eğilimlerde, diğer yandan egemen sınıfların yalınkat ve mekanik şemalardan uzak sistemli, sonuç verici görüşlerle gerçekleri hesaba katabilme yetersizliklerinde açığa çıkıyor. İşte bundan ötürüdür ki, Latin Amerika'da çağdaş toplumsal düşüncenin gelişimi, burjuva ideologların olaylara «yeni» yaklaşımlar keşfetme, eskimiş şemalardan çıkma girişimlerinden geniş çapta etkileniyor.

Marksist olmayan ideolojik akımların Latin Amerika'daki bazı temsilcileri zaman zaman bilime de başvurarak, emperyalist egemenliğin meşruluğunu işe karıştırmaya çabalyorlar. Çünkü dünya devrimci sürecinin etkisi gittikçe büyüyor. Ne var ki bu çabalar, burjuva ideolojisi

çerçevesi dışına çıkamadıkları gibi, Marksizm-Leninizmin etkisini azaltmak şöyle dursun, emperyalizmle olan çelişkilerin daha da keskinleşmesine katkıda bulunuyor.

Marksizm dışı ideolojik görüşlerin analizi yapılacağı zaman, Lenin'in şu metodolojik tavsiyesinden hareket etmek gerekir:

«...temel olarak almamız gereken şey, ne bireyler ne de gruplar olmamalı, toplumsal akımların sınıfsal muhtevasını nanalizi ve bunların belli başlı, temel ilkelerinin politik ve ideolojik incelemesi omalıdır.» (1)

Bu tavsiyeyi esas alarak, Latin Amerika'da Marksist olmayan düşüncenin gelişiminde iki büyük yönelişi ayırdedebiliriz:

1 — Emperyalist sermayenin ve müttefiklerinin, latifundiaların ve çeşitli burjuva gruplarının çıkarlarını ifade eden düşüncelere yöneliş. Bu gruplar emperyalizmin temsilcileri ve toprak sahipleriyle iktidarı paylaşabilirler; emperyalizmin güdümündeki bir takım mekilere sahip olabilirler; emperyalizmle uzlaşabilirler; arabuluculuk siyaseti güdebilirler, emperyalizme karşı az çok bağımsız davrandıklarını kanıtlamak için çelişkili tavırlar benimseyebilirler. Demek ki burjuvazi içinde klasik olarak iki büyük grup ayırdedilebilir: bir yandan emperyalizme yatkın burjuvazi ve diğer yandan çıkarları emperyalizminkilerle çatışan burjuva tabakaları Birinci grup açıkça faşist eğilimiyle ayırdedilebilirken, ikinci grup milliyetçilik ve reformizme eğilimlidir.

2 — Küçük burjuvazi dahil orta tabakaların çıkarlarını ifade eden düşüncelere yöneliş. Burada esas olarak goşist, radikal reformist ve demokratik devrimci akımlar sözkonusudur.

Emperyalizmin ve ona hizmet edenlerin yaydığı ideolojik görüşler; ulusal bağımsızlığın kazanılması, toplumsal ve siyasal yaşamın demokratikleşmesi önüne çıkan engellerdir. Nitekim bazı görüşler, bazı Latin Amerika ülkelerindeki toprak sahiplerinin ve emperyalizme yatkın büyük burjuvazinin en gerici çevrelerine köklerini salmış düşüncelerle de pek iyi bağdaşırlar. Teknokratik, kozmopolit, şoven ve anti-ulusal eğilimleriyle ayırdedilen «Finans oligarşisi»ni oluşturan bu güçler, genellikle faşizmin toplumsal temelini belli başlı unsurunu meydana getirirler(1).

Emperyalizme yatkın ve özellikle faşist olan ideolojiyle mücadele, Latin Amerika'nın devrimci, antiemperyalist ve demokratik güçlerinin en belli başlı görevlerinden biridir. Faşizm, hangi görünümü altında olursa

(1) Lenin, Eserleri, Cilt 21, s. 153

(1) Arjantin gibi ülkelerde bu temelini esasını her zaman latifundia oligarşisi teşkil etmiştir ve halen de etmektedir.

olsun en tehlikeli akımdır, çünkü açıkca emperyalizmi ve müttefiklerini korur ve bağımlılığı, toplumsal gerilemeyi devam ettirir.

Faşizmin, Komünist Enternasyonalin VII. Kongresinde verilen ve değerini bütünüyle koruyan tarifinden hareket ederek denilebilir ki, kapitalist gelişmenin bağımlı niteliği içinde ve sınıfsal temele göre tanımlama açısından Latin Amerika'nın çeşitli ülkelerinde varolan faşizm, tabiatı icabı, yabancı tekercilerin, yerli oligarşinin ve emperyalizme bağlı büyük burjuvazinin en gerici ve en saldırgan çevrelerinin ilan ettiği terörist diktatörlüktür.

Latin Amerika'daki faşizm, dar bir toplumsal tabanla belirginleşir. Dünyanın diğer bölgelerindeki faşizmin görünüşü de budur. Latin Amerika faşizmi, ülkelerin geri ekonomik ve toplumsal yapısından, emperyalizme bağımlılıklarından ileri gelen özgül çizgileri de içinde taşır. Bunların da nedeni, büyük burjuvazinin Latin Amerika ülkelerindeki eşitsiz ve biçimsiz kapitalist gelişme çerçevesi içinde şekillenmeyi sürdürmesidir.

Dolayısıyla uğraşmamız gereken, ne yalnızca tamamen dışarıdan ithal edilmiş bir yığın ideolojik ve politik kavram, ne aşırı gerici ve tutucu düşünceler, ne otoriter ve diktatör, zaman aşımına uğramış hükümetler ve ne de her zaman faşist diye nitelenemeyecek olan anti-demokratik iktidar uygulama metotlarıdır.

Önemli olan, teorik ve politik planda, ideolojik akım şeklindeki faşizmle, siyasi sistem şeklindeki faşizm arasında ayırım yapmaktır. Aynı şekilde, aralarında aşılmaz durumda hiçbir engel bulunmamasına rağmen, faşistleştirme süreci ile faşist rejimi de birbirinden ayırmak gerekir.

Esas olanın faşizmin ortaya koyduğu tehlikenin ve ona karşı mücadeleye zorunluluğunun bilincinde olmak olduğunu bilerek yapmamız gereken şey, kaderciliğe düşmeden ve temelsiz bir iyiniyet de göstermesizin, hem Latin Amerika'da faşizmin varolduğunu inkar edenlere, hem de faşizmin Latin Amerika'da zaten hakim rejim haline geldiğini iddia edenlere karşı ideolojik mücadele yürütmektir. Ayrıca, militarizm ve otoritarizmin Latin Amerika'da ekonomik ve toplumsal gelişmeyi sağlayacağı ve faşizmin alınımıza yazılmış iyi bir yazgı olduğu şeklindeki kabul lenmeleri kesinlikle reddetmek, «ya faşizm ya sosyalizm» gibi aslında varolmayan bir alternatifi önerenlerle mücadele etmek gerekir.

Bugün faşizmin bir gerçeklik ve bir tehlike olduğu kesinlikle açıktır. Bunu Şili'deki dramatik olaylar kanıtlıyor. Şili'de faşizm, iktidarın tamamını ele geçirdi ve burjuvaziden etkilenen tabakaların çıkarlarını ifade eden ideolojiler dahil diğer bütün ideolojik akımların ortaya çıkmasını engellemeye çalışmakta. Bir diğer kanıt ise, Brezilya ve Uruguay'da faşist rejimlerin kurulmasına varan süreçtir. Bu ülkelerin ortaya koyduğu

örnek de hükümet içinde ve dışında azınlıkta olan «Pinochet'ci» güçlerin aynı amacı güttükleri Bolivya ve Arjantin örnekleri gibi, Latin Amerika'daki faşizmin çeşitliliğini gösterir. Yani hem rejimler arasında, hem de faşizmin çıkarlarını savunduğu toplumsal tabakalar arasında farklılıklar vardır.

Bazı Latin Amerika ülkelerinde faşist akımların güçlenmesi, faşistleştirilmenin tüm kıtada egemen eğilim olduğunu kanıtlama olanağı vermez. Ama bu asla, faşizm tehdidine karşı ideolojik ve politik silahsızlanma anlamına da gelmez; kaldı ki bu tehdit, Latin Amerika için faşizmden çok daha büyüktür.

Tarihsel olarak hiçbir geleceği yoktur faşizmin. Bununla birlikte halkları büyük yanılgılara düşürmüştür ve daha da düşürebilir. Emperyalizmin tarihsel olarak insiyatif kaybettiği ve bu insiyatifin Sovyetler Birliği Öncülüğünde Dünya Sosyalist Sistemine geçtiği günümüzde, faşizmin başarısı, sadece ve sadece egemen sınıfların ve yabancı tekelci sermayenin en gerici kesimlerinin arzularına bağlı olmaktan çıkmıştır. Faşizmi önleme ve yenme olasılığı, herşeyden önce işçi sınıfının mücadeleciliğine, birliğine ve bilinç düzeyine, faşizmi alaşağı etmek için halkın engin demokratik tabakalarını biraraya getirme ve harekete geçirme yeteneğine bağlıdır.

Faşizmde, bunalım içindeki çağdaş burjuva ideolojisinin en geri görünüşleri ve kapitalizmin genel bunalımının bugünkü evresinde emperyalist savunma stratejisine bağlı çizgiler ortaya çıkar. Ayrıca, faşist ideolojiyi yayma girişimleri Latin Amerika'daki toplumsal gelişme yolları arasında faşizmi seçtirmek için çılgınca bir mücadele de vermektedir.

Latin Amerikan faşist ideolojisi, ilk sırada, Kuzey Amerikan emperyalizminin en saldırgan politik-askeri kavramlarını kendine maleder: «iç cephe» stratejisi; kozmopolitiklik, askeri çılgınlık ve aşırı gerici pan-amerikancılık gibi.

Bugün Latin Amerika'da faşizmin ortaya çıkmasını elverişli kılan başlıca faktör ABD emperyalizminin politikasıdır. Ayrıca, büyük güç şovenizmi ve irrasyonalizm, jeopolitik nitelikli yayılma eğilimleri de diğer faktörleri oluşturur.

Latin Amerikan faşizmi, İspanyol falanjizmine bağlı katolik akımları da içerir. Bu akımlar halkların verdiği mücadeleye karşı yönlendirilmişlerdir ve hiyerarşik, aşırı milliyetçi bir devlet kurma amacını güderler.

Kilise içindeki yerini mücadelesiz bırakmaya yanaşmayan bu papaz egemenliğini «Opus Dei» gibi uluslararası örgütler desteklemektedir; bu örgütler, gerici şiddeti, otoritarizmi, seçkinler hiyerarşisini, dizginsiz bir anti-komünizmi ve sınıf mücadelesine karşı nefreti öğütler. «Opus Dei»ye yakın olan aşırı gerici «Gelenek, Aile ve Mülkiyet» örgütü, her cins liberalizme ve tüm eşitlik ilkelerine karşıdır ve «hristiyan uygarlığı»

nı kutsal bir mutlaklık olarak görür. İkel anti-komünizm ve anti-sovyetizmiyle bu örgüt, SSCB ve diğer sosyalist ülkelerle detant politikasını uyguladığı için Papa'yı açıkca kınamaya kadar vardırıştır işi.

Kilise içinde çoğunlukta olan demokrat kesimler ise, bu aşırı gerici katolik eğilimlerin tümüne karşı çıkmaktadırlar. Faşizmi, sadece kendi dini ideolojileri dolayısıyla mahkum etmekle yetinmemekte, onunla fiilen mücadeleye girmekte, diktatörler ve faşist gruplar tarafından işlenen suçları yani işkenceleri ve cinayetleri kınamaktadırlar. Bu din görevlileri arasında, bizzat faşist terörün kurbanı olanların sayısı bir haylidir. Çağımızın karakteristik çizgilerinden biri, kilisedeki bu kesimlerin genel olarak, pek çok Latin Amerika ülkesindeki gericiliğe ve faşizme karşı demokratlarla ortak mücadeleye katıldıklarıdır.

Görüldüğü gibi ideolojik ve politik planda Latin-Amerikan faşizmi heterojen, çelişkili ve hem kendine özgü hem de dışardan aldığı unsurlarla oluşan eklektik bir bütün görünümündedir. Bu faşizmin aşırı gerici niteliği, anti-komünizm ve eksiksiz bir anti-sovyetizmde ifadesini bulur. Sözün kısası faşizme, emperyalizmin, tekellerin ve terörist diktatörlüğü oluşturan oligarşinin egemenliğinin «teorik» ve politik olarak haklı çıkarılması için çağrı çıkartılmıştır.

Egemen sınıflara ait ideolojik akımlar içinde, reformist milliyetçilik ve «dezarolizm» (İspanyolca 'gelişmen' cilik) gibi çeşitli burjuva reformist eğilimler önemli bir yer tutmaktadır. «Dezarolizm». Kapitalizmin Latin Amerika'da, emperyalizmin «yardım»ını esas alarak gelişmesi gerektiği düşüncesine dayanıyordu. Yani kapitalizmin, daha gelişkin kapitalist güçlerin koruyuculuğunda ve dışı karşı bağımlılığa son vermeksizin klasik evrimini yeniden ortaya koymaktır söz konusu olan. Bununla birlikte bu teorinin, latifundia'ların ve bazı büyük burjuva kesimlerinin çıkarlarını ifade eden ideolojiyle ve toplumsal gelişmede açıkca emperyalizme yatkın olan düşüncelerle çelişkiye düştüğü de işaret edilmeye değer.

Emperyalizmin müttefiki Latin-Amerikan büyük burjuvazisinin ideolojik ve politik anlayışlarıyla, çıkarları ekonomik bağımlılığa ve kıta ülkelerinin gecikmişliğine son vermektten yana olan burjuva kesimlerinin reformizmi arasında ayırım yapmak gerekir. Nitekim bu durum, bu kesimleri emperyalizme karşı mücadele veren halk kesimlerine yakın tavırlar almaya götürmektedir.

Bugün için burjuva reformizmi, homojen olmayan bir akım görünümündedir. Ve sınırlı olanaklara sahiptir. Statüko'nun korunmasında çıkarı olan sınıf durumundaki burjuvazi içinde, ikili bir süreç yer alır. Birincisi, burjuvaziyi, emperyalizm yanlısı burjuvazi ve emperyalizme boyun eğmeyen ya da, gerek Arjantin ve Kolombiya'da gerekse Paraguay'-

da denildiği gibi ulusal burjuvazi şeklinde bölmeye kadar varan bir farklılaşma süreci. İkincisi, bazı ülkelerde sanayi ve finans burjuvazisinin yüksek tabakalarının, emperyalizme bağımlı bir «finans oligarşisi»nin ortaya çıkmasına götüren kaynaşması.

Reformist burjuvazi, sınıf tabiatı gereği, yabancı sermaye ve latifundia'cılıkla uzlaşmaya eğilimlidir, ama bazı tabakaları demokratik tavırları benimseyebilir ve bazı koşullarda halk kitlelerini peşlerinden sürükleyebilir. Zaman zaman demokratik, reformist ve milli içerikli siyasal programlar önerebilir bu burjuvazi. Halk kitlelerinin desteklemesi halinde bu programlar, başlıca düşman olan emperyalizmle çelişkilerin keskinleşmesine yardımcı olabilirler.

Yüksek derecede gelişkin kapitalist devletlerde olup bitenlerden farklı olarak Latin Amerika'daki burjuva reformizmi, sosyo-ekonomik gecikmenin izlerini taşır. Burjuva demokratik devrim tamamlanmamış olduğundan ve bazı değişiklikler burjuvazinin yönetimi altında ele alındığından, Latin Amerika ülkeleri burjuva reformizminin yaygınlaşmasına elverişli koşullara sahiptir .

Bazı işçi kesimlerinde yaygın olan ekonomizm, reformizmin bir türüdür. Ayrıca, emekçilerin politik ve devrimci eylemlerini reddeden ve mücadelesini, kapitalist rejim çerçevesi içinde sadece emek gücünün satış koşullarını iyileştirmeye indirgeyen ideolojik akım olan ekonomizm ile, işçi sınıfının ekonomik mücadelesi, yani burjuvaziye karşı sınıflar mücadelesi, tekellerin egemenliğine karşı yöneltildiği için kaçınılmaz olarak politik nitelik kazanan yaşama ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi mücadelesi arasında mutlak ayırım yapmak gerekir.

Kısaca reformizm; emperyalizm ve gericiliğe teslim olur. Reformizmin esas niteliği reformlar için mücadele değil, reformların mutlaklaştırılmasıdır. Bu konuda Lenin şöyle diyordu:

«Biz, reformlar için verilen mücadelenin asla karşısında değiliz. Biz, oportünistlere de karşı olan reform programlarından yanayız. Oysa onlar, reformlar için mücadeleyi yalnızca kendilerine bıraksaydık, herhalde fazlasıyla memnun olurlardı (1)».

Küba devriminden sonra Latin Amerikan reformizminde yeni bir atılım oldu. ABD emperyalizmi ise bundan, Küba devrimi için bir karşı - Ayrıca, şunu da gözden uzak tutmamalıyız:

«Reformlar, egemen sınıfın iktidarda kalmak kaydıyla razı olduğu ödünlerdir.»

Oysa:

«devrim, egemen sınıfın yıkılmasıdır (2).»

(1) Lenin, Eserleri, Cilt 23, sh. 111

(2) Lenin, Eserleri, Cilt 29, sf. 520

ağırlık şeklinde yararlanmayı denedi. Uzlaşmacı burjuvazinin besleyip büyüttüğü hayallerden yararlanan ve halkların, Küba'da gerçekleştirilenlere benzer devrimci dönüşümler yoluna girebileceğinden son derece endişe duyan emperyalizm bu kez «ilerleme için ittifak» programını ortaya attı o dönemde. Programın komünist partiler tarafından önceden tahmin edilen başarısızlığı, bağımlı ve gecikmiş bir rejim çerçevesi içinde burjuva reformizminin tarihsel sınırlılığını bir kez daha göstermiş oldu.

Latin Amerika'nın ekonomik ve politik gelişmesinin bağımlı niteliği, büyük güç şovenizmi gibi, burjuva milliyetçiliği, anti-emperyalist milliyetçilik vb. gibi milliyetçi kavramların her türlüşüne elverişli bir ortam yaratıyor. Karmaşık bir olay olan milliyetçilik, çeşitli toplumsal sını ve gruplardan destek bulmakta ve ülkenin objektif ve subjektif koşullarına göre gelişerek ve çeşitli evrelerden geçerek sağ, sol veya goşist yönlere sapmaktadır.

Milliyetçilik birçok durumda, kapitalist «modernleştirme» taraftarı olanların görüşleriyle birleşrk anti-komünist, anti-sovyetik ve emperyalizme yatkın belirtiler de ediniyor. Yine burjuva milliyetçiliği, büyük burjuvazinin, kendi yerini sağlamlaştırdığı ölçüde göklere çıkardığı şovenizme yaklaşıyor. Oysa bu durum, burjuva milliyetçiliğinin köklü değişikliklerden yana olan çıkarını zedeliyor. Buna rağmen emperyalizmle çelişkiye düştüğü durumlarda, milliyetçilik, olumlu bir rol oynayabilmekte.

,Latin Amerika'da, örneğin Arjantin'deki Peronizm ve benzeri diğer akımlar gibi «popülist» hareketler de milliyetçi reformizme dahildirler. Bunlar, genel kural olarak, heterojen hareketlerdir ve içlerinde, bir kısım işçilerin, kent ve kırsal kesim orta tabakalarının ve büyük kentlerin kenar mahalle tabakalarının desteklediği kuyrukçu eğilimleri taşırlar. Bu hareketlerin en ileri kesimleri, antioligarşik ve antiemperyalist tavırları savunurlar. Ama ideolojileri:

«Demokratik talepler ve gerçek sosyalizmle hiçbir ilgisi olmayan sosyalist kuruntularla dolu patronculuğun karışmasından oluşan akıl almaz bir çorbadır (1).»

Latin Amerika ülkelerindeki burjuva milliyetçiliği, Lenin'in de belirttiği şekilde, her ezilen ulus milliyetçiliği gibi çifte karakter taşır. Komünist Partiler, bu milliyetçiliğin baskıya karşı yöneltilen demokratik içeriğini destekler; ama gerici ve tutucu görünümüleriyle, emperyalizmle, sağ güçlerle uzlaşma eğilimleriyle, Latin Amerikan halklarının dayattığı dönüşüm isteklerine karşı tereddütleri ve korkularıyla mücadele ederler.

Goşizm, tekelci ve toprağa değgin mülkiyetin merkezileşmesi süreci ile olduğu kadar, Latin Amerikan kapitalizminin bağımlı ve deforme ge-

(1) Orestes Ghioldi - Democracia renovado o pinochetismo, sf. 8, Buenos Aires, 1976

lişimi ile de yıkıntıya uğramış bulunan orta tabakaların durumunun ve taleplerinin bir yansımasından ibarettir. Latin Amerikanın kendine özgü ekonomik ve toplumsal yapısı içinde birçok küçük burjuva tabaka kelimenin tam anlamıyla proleterleşemediği gibi, az çok kendine uygun ve sürekli bir iş ve ücret de bulamamaktadır.

Latin Amerikan toplumlarını kemiren genel yapısal bunalım çerçevesinde periyodik bunalımlardan etkilenen egemen sistemin dengesizliği, bu küçük burjuva tabakaların sürekli başlıca düşmanları arasında olmalıdır. Dolayısıyla, kim olurlarsa olsunlar burjuva gruplarıyla ittifaka girmek olanaksızdır.

Bu görüşleri savunanlar Latin Amerika devriminin tamamen «olağanüstü» nitelikte olacağını iddia ederler. Onlara göre, Avrupa'daki gelişmiş kapitalizm deneyimi üzerine temellendirilen Marksizm dahil tüm «yabancı» ideolojik «şema»ları fırlatıp atmaları bu yüzdendir. Yine onlara göre, Latin Amerika'daki devrim, tabiatı gereği, doğrudan doğruya ve acilen sosyalist olacaktır; değil mi ki, İspanyol sömürgeci egemenliğinden bu yana bu kıtada egemen olan kapitalizmin saf biçimidir. Bu tür düşünceler, sağ burjuva tarihçilerinin çıkardıkları sonuçlarla birleşmektedir.

Küçük burjuva devrimciliğini, anarşizmi, maoizmi ve troçkizmi birbirine yaklaştıran bazı genel çizgilere sahip olmanın yanında Latin Amerikan goşist akımlarının, emperyalizme bağlı toplumsal yapıdan gelen özgül görünümleri de vardır.

Ancak, olayların objektif akışı dolayısıyla radikalleşmiş bazı kesimlerle goşist, maoist ve troçkist grupların bazı liderleri arasında mutlak ayırım yapılmalıdır. Anti-komünist, anti-sovyetik, hizipçi, likidatör, mace-racı ve anarkoterörist görüşleri öven bu yöneticiler devrimci harekete büyük zararlar vermektedirler. Bu grupları bütününde Latin Amerika'nın ekonomik ve toplumsal gelişmesinin ürünleri olan Marksizm dışı diğer sol akımlardan da ayırmak gerekir. Marksist olmayan sol akımlar karşısında komünistler Havana Konferansı Bildirgesinde ortaya konan kriterleri rehber edinen tutum içindedirler. Konferans bildirgesi, sol güçlerin birliğinin vazgeçilmez olduğunu, komünist olmamakla anti-komünist olmanın aynı şeyler olmadığını, ama anti-komünist ve anti-sovyetik tavırları savunan her hareketin bir sol hareket olarak mütalaa edilemeyeceğini altını çizerek belirtmiştir (1).

- (1) Bu konuda Kolimbiya örneği verilebilir. Oradaki «sol» antikomünizm, komünist partiye ve sendikal sınıf örgütlerine saldırmak, halk güçlerinin biraraya toplanmasını durdurmak ve SSCB ve diğer sosyalist ülkeler hakkında iftiralar yaymak için kullanılan eski sağ anti-komünizmin desteği durumuna gelmiştir.

Radikal reformizme gelince, bu akım, ekonomik ve toplumsal yapının bağımlılığı ve geriliğinin kısılcasına girmiş bazı küçük ve orta burjuva kesimlerinin çıkarlarını dile getirir. Yapısal bozukluk onları, özellikle toprak sorunlarında anti-emperyalist ve anti-oligarşik düşünceleri savunmaya götürür. Yine aynı nedenlerden ötürü bu küçük ve orta burjuva gruplar, toplumsal mülkiyet ve millileştirmeler (herşeyden önce yabancı tekellerin ellerindekiler) üzerinde ısrar ederek, bağımsız bir gelişmeden yana olduklarını söylerler; sanayinin kilit kollarının gelişmesinin cesaretlendirilmesi ve bağımsız bir dış politika yürütülmesi talebinde bulunurlar.

Radikal reformist eğilimdeki küçük ve orta burjuvazinin sık sık kullandığı parola: «ne kapitalizm, ne sosyalizm»dir ve diğerlerinden, patron tavırları ve halka haklarını tepeden inme verme arzularıyla ayırdedilirler. Bunun içindir ki, kitlelerin bağımsız mücadelesi zorunluluğunu ya tamamen dışlarlar, ya da ancak bazı sınırlamalarla kabul ederler. Bu da radikal reformizmin taraftarlarını kendi özgüçlerini abartmaya götürür; halkın katılması olmadan ve dünya devrimci hareketinin deneyimini kullanmaksızın «gerçek» bir devrimi tek başlarına yapabileceklerini düşünürler. İşçi sınıfının müttefiki olarak radikal reformizm taraftarlarının zayıflıklarından biri işte buradadır.

Bir kez iktidara geldiler mi, işçi ve halk hareketinin ve bu hareket içinde bilincin ve örgütlenmenin gelişmesini, anti-emperyalist ve anti-oligarşik bir cephe kurulmasını objektif olarak elverişli kılan sosyal ve politik tedbirler getirirler. Ama ne var ki, emperyalizmin uyguladığı baskı ve şantajın ve yeni rejimin ekonomik güçlükleri üzerinde spekülasyon yapan gericiliğin etkisi altında bu reformist politika çelişkili bir niteliğe bürünür. İleri doğru yürümeyi sürdürebildiği gibi, yerinde de sayabilir. Hatta yerli ve yabancı sermayeye ödünler vererek anti-komünist, anti-demokratik ve anti-popüler tedbirler getirerek soysuzlaşabilir bile.

Böyle bir hükümet, ilerici niteliğini koruyabilir mi? Son tahlilde bu onun, halkların dünya çapında verdiği mücadeleye yardımcı olan güçlere dayanma ve halk kitlelerinin hareketine gelişen biçimde yaklaşabilme yeteneğine bağlıdır. Ama bu, birleştirici ve harekete geçirici rol oynamak üzere çağırılan işçi sınıfının ve partisinin etki derecesine daha da fazla bağlıdır.

Latin Amerika'da varolan Marksizm dışı ideolojik akımlar arasında en ileri yeri işgal eden ise, devrimci demokrasidir. Esas olarak orta tabakaların özellikle aydınların çıkarlarına dayanan devrimci demokrasi, halk kitlelerinin devrimci rolünü kabul etmekte ve sosyalizme yönelmektedir. Devrimci demokratların amacı, kitlelerin katılması ile ve onların çıkarına derin toplumsal dönüşümleri gerçekleştirmek için bir halk iktidarı kurmaktır.

Kararlı demokratlar ,proletarya içinde önemli bir devrimci güç görürler. Bir eylem programının zorunluluğunu ve o olmaksızın zaferin gerçekleşemeyeceği halk birliğine varmanın acilliğini anlamışlardır. Bu çerçevede demokratların tutumu, komünistlerinki ile çıkarılır.

İşçi sınıfının müttefiki olarak devrimci demokrasinin önemi, devrimci demokratik, anti-empyralist ve anti-oligarşik safhasına kadar götürmeye ve bazı koşullarda komünist partilerle ortak eylem içinde bilimsel sosyalizme kadar yükselmeye yetenekli olmalarında yatar.

«Kolombiya'lı olarak, sosyolog olarak, hıristiyan ve din adamı olarak bir devrimci olduğumu söylüyorum. Komünist Partinin gerçekten devrimci unsurlara sahip olduğunu kabul ediyorum ve işte bundan ötürü ne Kolombiya'lı, ne sosyolog, ne hıristiyan ve ne de din adamı olarak anti-komünist olamam.»

Latin Amerika'da ideolojik mücadele keskinleşiyor. Amaçları belirginleşiyor. Bu mücadele herşeyden önce, anti-komünizm, anti-sovyetizmin tüm görüşlerine ve tüm biçimlerine karşı tavır alıyor ve daha sonra, bu ilk amaçla sıkı sıkıya bağlı olarak demokrasiyi savunmayı, gericiliğe ve onun aşırı tür üolan faşizme karşı mücadele etmeyi burjuva reformizminin ve milliyetçiliğin olumsuz görünümünü, orta tabakaların politik ve ideolojik tutarsızlıklarını yenmeyi amaç ediniyor. Bugün için, emperyalizme bağımlı bir ekonomik ve sosyal gelişmeyi öven anlayış ve doktrinlerle bağımsız bir gelişmeye ve prekapitalist oluşumların kalıntılarını tasfiyesine yardımcı olan anlayışlar arasındaki mücadelenin kızıştığı dönemi yaşıyoruz. Bütün belirtiler, bugünden başlayıp 1970'lerin sonuna kadar Latin Amerika'da ideolojik mücadelenin kesin olarak bu iki sorun etrafında döneceğini gösteriyor.

TÜSTAV

- (1) Hükümet kuvvetleriyle savaşırken ölen Kolombiya'lı gerilla din adamı Camillo Torrez bu konuda bir örnektir. «COLOMBIA AN PÍE DE LUCHA»da (sf. 71, Prag 1967) şöyle diyor:

İran TUDEH Partisi Ve Ulusal Sorun

Birden fazla halkın yaşadığı, ezen ulus milliyetçiliğinin ve şovenizminin, milli zulmün ve asimilasyon politikasının alabildiğine şiddetli ve azgın bir karakter taşıdığı İran'da ulusal sorunun taşıdığı önem, doğrudan doğruya devrimci - demokratik hareketin en önemli sorunlarından ve görev alanlarından biridir. Bilindiği gibi İran toprakları üzerinde, birtakım küçük etnik grupların da varlığının yanısıra başlıca üç ulusal topluluk yaşamaktadır. Bunlar: Acemler (Farslar), Azeriler ve Kürtler'dir. Takriben 35 milyona varan toplam nüfus içinde, Azeri yerleşme bölgesinde yaşayan Azerilerin sayısı tahminen 12 - 13 milyondur. İran'ın diğer bölgelerinde yaşayan Azeriler de hesaba katılırsa bu rakamın 15-16 milyona varacağı sanılmaktadır. İran'daki Kürtlerin sayısı ise gene tahminen 3 - 4 milyon kadardır. Nüfusun geri kalan kesimini ise Farslar ve diğer küçük etnik birimler oluşturmaktadır. Görüldüğü gibi, İran toplam nüfusunun yarısından fazlasını Fars olmayan ulusal topluluklar veya etnik gruplar meydana getirmektedir.

Salt bu rakamlar bile İran'da ulusal sorunun ne denli önem taşıdığını kanıtlamaya yeter. Üstelik de monarko - faşist diktatörlüğün İran'da uyguladığı şiddetli faşist terörün yanısıra, güttüğü milli zulüm

politikası, diktatörlüğe karşı mücadele eden İran halklarının devrimci ve ilerici hareketinin, İran'daki emperyalist hegemonyaya karşı yürütülen anti - emperyalist mücadelenin en önemli hedeflerinden birisidir.

Emperyalist ve faşist tahakkümün dünyadaki en şiddetli uygulamalarından birisinin yer aldığı ülkede emperyalizme, faşizme ve etkin prekapitalist kalınlara karşı sürdürülen milli - demokratik devrim hareketinin öncüsü olan İran işçi sınıfının öncü kolu ve İran halklarının önderi İRAN TUDEH PARTİSİ'nin ulusal sorun konusunda izlediği politika İran'daki tüm halkların kurtuluş mücadelesinde büyük önem taşımaktadır. Bu bakımdan İran TUDEH Partisi'nin ulusal sorun konusundaki görüşlerinin bilinmesi ve bu konuda geçmiş ve bugünkü deneylerinin öğrenilmesi Türkiye sosyalist hareketi açısından da yararlıdır. Aşağıda yer alan yazı, İran TUDEH Partisi'nin ulusal sorun konusundaki görüşlerini özetlemekte ve bu konuyla ilgili programının, güttüğü politikanın ana hatlarını vermektedir.

Yazıdan da görüleceği gibi, İran işçi sınıfı partisinin İran'da ulusal sorun konusundaki ilkeleri şunlardır:

- TUDEH Partisi, Marksizm -

Leninizm'in ulusal sorun öğretisini sağlamca benimsemiştir ve politikasını bu temel üzerine inşa etmiştir.

● Parti, İran halklarının diktatörlüğe karşı mücadelesini iki yönlü olarak görmektedir.

Birincisi, tüm İran halklarının ağır emperyalist tahakküme ve şiddetli faşist diktatörlüğe karşı anti-emperyalist, anti-faşist ve anti-feodal karakterdeki, milli ve demokratik devrim mücadelesi, Partinin temel stratejisini oluşturmaktadır. Parti bugünkü esas belirleyici çelişkinin İran'daki ulusal topluluklar arasındaki ulusal çelişki olmadığını, fakat öncelikle çözümlenmesi gerekli çelişkinin tüm İran halklarının emperyalizm ve İran faşizmi ile olan çelişkisi olduğunu belirtmekte ve bu hedef etrafında tüm İran halklarının ortak mücadelesini öngörmektedir. Milli çelişkilerin ön plana çıkartılmasını, İran'daki genel devrimci ve demokratik hareketin ana hedefini şaşırtmak, doğru stratejiyi saptırıp, İran halklarının mücadelesini zaafa uğratmak olarak değerlendiren TUDEH Partisi, tüm devrimci ve ilerici akımların, grupların, işçi sınıfı öncülüğündeki ortak cephesini savunmaktadır.

● Partinin koyduğu ikili görevin diğer yönü de İran'da ezilen ulus durumundaki ulusların ulusal ve demokratik hakları uğruna verilen mücadeleli, birinci temel mücadeleyle bütünleştirmektir. Böylece İran'daki tüm halkların topyekün milli ve demokratik devrim mücadelesinin programı içinde, ezilen ulusların milli ve demokratik talepleri de yer almaktadır.

● Parti, kendi devrim programını bu esaslar üzerine hazırlamıştır. Program tüm İran halklarının ortak düşmana karşı ortak mücadelesi ile ezilen ulusal toplulukların u-

lusal ve demokratik mücadelelerini tek bir mücadele bütünlüğü ve cephesi içinde görmektedir. Parti programının milli demokratik devrim programı ana esaslarının arasında ulusal sorun konusunda getirilen esaslar:

- a — Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının tam olarak sağlanması,
- b — İran'da yaşayan ulusal azınlıkların tüm ulusal sosyal hakların yararlanmaları, gene kendi ulusal eğitim haklarına sahip olmaları şeklinde özetlenmektedir.

Böylelikle Parti'nin öngördüğü devrimin asgari programı, ulusal sorun konusunda net esaslarla belirlenmiştir.

● İran TUDEH Partisi, İran'da yaşayan tüm halkların ortak düşmana karşı ortak ve topyekün mücadelesini savunurken ve bu mücadelenin ancak işçi sınıfı öncülüğünde başarıya ulaşabileceğini belirtirken, gelecekteki topyekün zaferin güvencesini de İran'daki tüm işçilerin örgütsel birliğinin sağlanmasında görmektedir. Böylece, İran işçi sınıfının öncü kolu ve tüm İran halklarının öncü Partisi olan TUDEH Partisi, tüm işçilerinin bağımsız Marksist - Leninist politikasının ancak,

- 1 — Siyasal planda İran'daki tüm sınıf bilinçli işçilerin, tüm komünistlerin tek bir merkezî otoritenin demokratik merkezî yetçî işleyişî altında toplanmalarını,
- 2 — Siyasal karakterli olmayan tüm işçi örgütlerinin birleştirilmesini savunmuş ve bu politikayı uygulamıştır.

● İran TUDEH Partisi'nin bu konuda güttüğü kararlı ve ısrarlı politika sonuçta meyvalarını vermiş ve Azarbeycan Demokrat Fırka-

sı ile Kürdistan Demokrat Fırkası İran TUDEH Partisi'ne katılmışlar, bu Parti'nin merkez komitesini tek komünist merkez olarak tanımışlar ve demokratik merkezîyetçilik ilkelere sadık kalarak, aynı parti bütünlüğü içinde Azeri ve Kürt seksiyonları olarak yer almışlardır. Azarbeycan ve Kürdistan Demokrat Fırkaları, kendi ulusal bölgelerinde partilerinin orjinal adlarını korumuşlar, fakat örgütsel işleyişte TUDEH Partisi'nin bölge birimleri haline dönmüşlerdir. Bu iki partinin merkez komiteleri ise bölge komiteleri olarak görev yapmaktadır. (İran TUDEH Partisi'nin tüzüğünde bu terim «eyalet» sözcüğüyle ifade edilmektedir.)

● Böylelikle, İran'daki tüm komünistler —sadece Fars komünistleri değil, aynı zamanda Azeri ve Kürt komünistleri de— tek bir PROGRAM ve TÜZÜK etrafında örgütsel birliklerini sağlamışlardır. İran'daki halkların öncü kollarının böylece ortak ve tek bir program altında, aynı (tek) tüzüğe bağlı olarak bütünleşmeleri, her üç halkın da mücadelesinin ortaklığını ve birliğini geliştirmekte kalmamış, İran'daki genel komünist ve işçi hareketinin, topyekûn millî ve demokratik devrim mücadelesinin büyük ölçüde güçlenmesine ve merkezî önderliğine katılarak gelişip yetkinleşmesine yol açmıştır.

● Bilindiği gibi, İran'da sadece «ezilen ulusal topluluklar» statüsünde olan halklar değil, aynı zamanda Fars kökenli emekçiler de büyük bir faşist baskı ve şiddet altındadır. Bu azgın faşist diktatörlüğün iperi ise tümüyle emperyalizmin ve özellikle Amerikan emperyalizminin —ve de onun kanlı casusluk örgütü CIA'nin— elindedir. Emperyalizmin tahakkümünün ve onun işbirlikçisi faşist diktatörlüğün yeryüzünde en

şiddetli olduğu birkaç ülkeden birisini oluşturan İran'da TUDEH Partisi büyük bir karşı-devrimci terör altındadır. Bu azılı baskıların ve zulmün yanısıra, monarko - faşist İran gericiliği, gerek Parti'nin Acemler üzerindeki prestijini sarsmak, gerekse ezen ulus şovenizmini en zorba militarist yöntemlerle ve karşı - devrimci propaganda ile azdırmak, halkları halklara düşman etmek için, alabildiğine geniş bir şovenizm kampanyasını ve propagandasını sürdürmektedir. Bu propagandanın ve politikanın baş hedefi ise, hiç kuşkusuz gene İran TUDEH Partisi'dir. İran gericiliği İran'daki ayrı halkların ortak mücadelesini zaafa uğratmak, ezen ve ezilen ulusların emekçileri arasındaki birliği, güçlü dayanışmayı sarsabilmek için, karşı - devrimci, faşist Pan - İranizm görüşlerini alabildiğine yaymakta, ayrı ulusların emekçileri arasına güvensizlik, nifak, bölücülük tohumları ekmeğe çalışmaktadır. TUDEH Partisi, İran halklarının ortak düşmana karşı ortak mücadelesini bölmek, tüm İranlı işçilerin birliğini parçalamak için egemen faşizmin ve onun ardındaki CIA'nın sürdürmekte olduğu kampanyalara, propagandalara ve millî zulümcü politikalara karşı amansız bir savaş vermektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi bu mücadelenin de en büyük başarı güvencesi, İran halklarının öncü politik örgütü olan TUDEH Partisi'nin güçlenmesi ve İran'daki gerek komünist ve işçi hareketini, gerekse topyekûn devrimci ve demokratik hareketi, ezilen ulusların millî ve demokratik hareketlerini kucaqlamasıdır. İran TUDEH Partisi bugünkü ileri noktaya kolaylıkla gelmemiştir. Uzun ve kararlı politika sonucunda bu noktaya varılmıştır ve gene bu noktaya varılmasında en büyük etkenlerden birisi de her

türlü milliyetçiliğe, milliyetçi sapmalara karşı verilen ödünsüz bir mücadeleden rolü büyüktür. Öte yandan, İran TUDEH Partisi'nin, İran'da işçi sınıfının siyasal öncü kolunun birliğini sağlaması, aynı zamanda, Azeri ve Kürt komünistlerinin bilinçli ve enternasyonalist çabalarının bir sonucudur. Azeri ve Kürt komünistleri ulusal esasa dayalı örgütlenmeleri reddetmişler ve tek bir merkezi otoriteyi, İran komünistleri ile birlikte oluşturmuşlardır.

• İran TUDEH Partisi'ne karşı ulusal sorun konusunda İran gericiğinin Savak ve CIA'nın güttüğü en sinsî ve kallesçe politikalardan birisini de burada kayda değer görmekteyiz. İran'da geniş halk yığınları arasında Sovyetler Birliği'ne karşı büyük ve yaygın bir sempati vardır. Geçmişteki tarihsel gelişimler, henüz bilimsel sosyalist öğretiyi benimsememiş durumdaki halk kesimleri arasında bile SSCB'nin böyle bir prestij kazanmasına yolaçmıştır. Yukarıda da söylediğimiz gibi, İran'da en büyük iki ulusal topluluğu Acemler ve Azeri'ler oluşturmaktadır. Azeri halkı, gerek Sovyetler Birliği'ne gerekse Azarbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne karşı büyük bir sempati beslemektedir. Keza, Acem halkı da, Sovyetler Birliği'nin kendi en büyük dostu olduğunun bilincindedir. Sovyet prestiji bu kesimde de güçlü ve yaygındır. Hatta dinsel görüşlerin etkisinden henüz kurtulamamış olan halk kesimlerinde bile SSCB'ne karşı duyulan sempati açıkça belli olmaktadır. Gene İran'daki Kürt halkı da geçmişte ve günümüzde Sovyetler Birliği'nin Kürt meselesinde izlediği devrimci tutumdan ötürü, Sovyetler Birliği'ne büyük bir sevgi duymaktadırlar. Böylelikle, İran gericiği sadece her üç halkın, faşist diktatörlüğe karşı verdiği ortak ve top-

yekün mücadeleden korkmamakta, aynı zamanda İran halkları arasındaki Sovyet sempatisinden ürkmektedirler. Çünkü İran gericiği, sosyalizmin en güçlü kalesinin SSCB olduğunu bilmekte, tüm İran halkları arasında Sovyetler Birliği'ne karşı duyulan bu büyük sevginin, aynı zamanda sosyalist öğretinin de yaygınlaşmasını kolaylaştırdığını görmektedir. İran faşizminin, ülkede en ufak bir demokratizme, hatta ilkel bir burjuva liberalizmine bile göz yummamasının başlıca nedenlerinden birisi de budur. Bu koşullarda, İran faşizmi ve ABD emperyalizmi, bir yandan her türlü düşünce ve örgütlenme özgürlüğü üzerine alabildiğine baskı uygularken, öte yandan Acem kökenli emekçiler arasında, SSCB'nin İran Azerbaycan'ını ilhak etmek istediği, TUDEH Partisi'nin de ulusal programda ezilen ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını tanıyarak bu politikayı İran'da uyguladığı yolunda yoğun bir kampanya sürdürmektedir. SAVAK ve CIA'nın halk kitleleri ve özellikle Fars kökenli emekçiler arasında sürdürdüğü bu politika, emperyalizmin ve faşizmin çirkin yüzünü en somut biçimiyle kanıtlamaktadır. Emperyalizm ve monarko - faşist İran rejimi, bu sinsî propaganda ile ikili bir amaç gütmektedir: bir yandan Acem halkı ile Azeri halkı arasında düşmanlık ve nifak yaymak ve iki halkı birbirine düşman etmek, Acemlerin milli duygularına hitap ederek, onların Azerilerle olan ortak mücadelesini ve devrimci dayanışmasını zaafa uğratmak ve özellikle Acemler arasındaki prestijini şovenizmi körükleyerek sarsma; öte yandan Acem halkı arasında Sovyetler Birliği'ne karşı duyulan büyük sevgi ve dostluk duygularını kemirmek, onları zayıflatmak. Gene monarko - faşist Şah yönetimi, Sovyetler Bir-

liği'nin Mehabat Cumhuriyeti'nin kurulması konusunda geçmişte uyguladığı enternasyonalist politikayı örnek göstererek, Pan - İran şovenizmini körüklemekte, Acemleri Kürt halkına düşman etmeğe çalışmakta, iki halkın arasına husumet sokmak, Acemler arasında hem TUDEH Partisi'ne, hem de Sovyetler Birliği'ne karşı, bu konuda da düşmanlık yaratmak çabaları içindedir.

İran TUDEH Partisi ise, İran halklarının devrim mücadelesini zaafa uğratmayı, sosyalist ve enternasyonalist bilincin yaygınlaşmasını önlemeyi amaçlayan bu aşağılık çalışmaların farkındadır ve hem ulusal sorun konusunda ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını savunmakta ve ezilen ulusal toplulukların ulusal ve demokratik haklarını kendi programının ve temel politikasının kopmaz bir parçası olarak görmektedir; hem de bilimsel ve isabetli bir tesbitle İran'da ulusal çelişkilerin ikinci planda olduğunu, onların

esas olarak sınıfsal çelişkilere bağımlı bulunduğunu ve bu nedenle tüm İran halklarının ortak düşmana karşı ortak mücadelesinin zorunlu luğunu kararlı bir şekilde dile getirmektedir. Parti'nin bu kararlı politikası, İran gerici liğinin demagojilerini ve ortak mücadeleyi zaafa uğratma entrikalarını boşa çıkarmaktadır. Aynı şekilde, İran TUDEH Partisi, dünya komünist hareketinin ortak görüşlerinden, dünya sosyalist sisteminin dünya devrimci sürecindeki öncü konumunu dile getirmekten, sosyalist sistemin ana mihverinin ise SSCB olduğunu belirtmekten asla ödün vermeyen, her türlü anti - Sovyetizme, maoculuğa karşı kararlı bir mücadele veren katıksız bir enternasyonalist yol izlemektedir. İran TUDEH Partisi, tüm özellikleriyle ve onların bir parçasını oluşturan ulusal sorun politikasıyla, kararlı devrimci mücadelesiyle, sadece kendi ülkesinde değil, uluslararası arenada da büyük bir saygınlık sahibidir.

İ L K E

TÜSTAV

İran Tudeh Partisi Ve Ulusal Sorunun Marksist-Leninist Çözümü

Aşağıdaki yazı, Dünya Mecmuası'nın 5. sayısında ve Azarbeycan Dergisi'nin 1976 Ocak 11. sayı, II. devreden çevrilmiştir. Türkiye'de ulusal sorun konusundaki ideolojik çalışmalarımıza yardımcı olacağı düşüncesiyle bu yazıyı dikkatlerinize sunuyoruz.

İ L K E

Yazan: M. KEYHAN
Çeviren: HASAN AZEROĞLU

Emperyalizmin egemenliği altında yarı feodal ve çokuluslu bir ülke olan İran'ın somut şartlarına uygun olarak ulusal sorunun Marksist - Leninist açıdan açıklanması ülkemiz işçi sınıfı partisinin —İran TUDEH Partisi'nin— önemli başarılarından biridir. Kesinlikle söylenebilir ki ülkemizdeki ve bölgemizdeki tüm halklara ve ilerici güçlere ulusal sorunun çözümünde doğru ve tek yolu sosyalizmin bilimine uygun olarak ve Marksizm - Leninizmin engin deneyimlerine dayanarak sadece İran TUDEH Partisi gösterebilmiştir.

Ulusal sorunun çözümünde İran TUDEH Partisi'nin Marksist - Leninist çözümlemesi, emperyalizmin e-

gemenliği altında olan, çokuluslu ve nüfusunun çoğunluğunu köylü kitlelerinin oluşturduğu ülkemizin tarihsel ve toplumsal konumuna uygundur. Bu siyaset kendi sosyal ve ulusal haklarını elde etmek için mücadele veren İran toplumunun emekçi ve ilerici sınıflarının, bütün ulus (halk) (*) ve ulusal azınlıkların çıkarlarına da uygundur. İran TUDEH Partisi'nin ulusal sorun karşısındaki siyaseti aynı zamanda, gelişmekte olan ülkelerin, ulusların bağımsızlık ve ulusal kurtuluş için verdikleri anti - emperyalist mücadeleleriyle kopmaz bir bağlaşıklık içindedir ve olmaya devam edecektir. Ulusal sorunun kökten çözümü, her türlü sömürü ve ulusal baskının kal-

(*) Azeri dilindeki metinde halk terimi yer yer ulus terimi yerine kullanılmıştır. (Çev.)

dırılıp özgür toplumun yaratılması yolunda İran TUDEH Partisi'nin siyaseti, sosyalist ülkelerin başarılarından güç almaktadır.

Bugün Partimizin değerli teorik deney ve kazançlarından olan, ona devrimci yolu gösteren ve ulusal sorunun doğru çözümünü ile bu konuya ilişkin Marksist - Leninist siyaset, birdenbire ve kendiliğinden oluşmuş değildir. Partimiz, emperyalizmin sömürgecilik siyasetine karşı amansız mücadelede İran toplumundaki şovenizme ve faşizme karşı kararlı mücadelesinde ulusal soruna ilişkin olarak kendi içinde beliren sapmaları kovarak Marksist - Leninist çizgiyi yürütmeye ve İran komünist ve işçi hareketine bu çizginin hakim kılınmasında başarılı olmuştur ve olmaya devam etmektedir.

Ülkemizin milli demokratik ve işçi hareketinde ulusal sorun konusunda Marksist - Leninist hareket doğrultusunun pekiştirilmesi ve onun zafere ulaşması için Partimizin geçtiği ve geçmekte olduğu yol, hayatın kendisi gibi karmaşık olmuş ve partimizi bu alanda büyük zorluklarla karşı karşıya bırakmıştır. Emperyalizm ve İran gericiliği, ulusal sorunda İran TUDEH Partisi'nin doğrultusunu ve siyasetini gözden düşürmek için her fırsattan yararlanmış ve yararlanıyor. Bu konuda onlar İran TUDEH Partisi'ne her türlü zorbaca baskının yanında üstün propaganda araçlarıyla da saldırıya devam ediyorlar. Parti çizgisinden sapanlar, bir yandan egemen ulus milliyetçiliği zehirini yayarak, öte yandan, ezilen halk sınıf ve tabakalarının içinde varlığını hâlâ sürdüren gerici milliyetçiliğe dayanarak Partimize ulusal sorun konusunda sağ veya sol bir hareket hattını empoze edebilmek için çalışmaktadırlar. Fakat İran TUDEH

Partisi, 35 yıllık tarihi döneminde ulusal siyasetine karşı hem emperyalizmin ve İran gericiliğinin zalimce saldırılarını savuşturmayı başarmış hem de Parti içindeki sapmaları açığa çıkarabilmiş; partinin devrimci teori ve pratiği sayesinde ulusal sorundaki Marksist - Leninist siyasetini başarıya ulaştırabilmiştir. Bu İran TUDEH Partisi için bir övünç kaynağıdır.

Ulusal sorunun çözümü konusunda Marksist - Leninist hareket hattının titizlikle korunması hem dost hem de düşmanlarımızın doğruluğu gibi, emperyalizmin ve iç gericiliğin sürekli, şiddetli ve en vahşi saldırılarına uğrayan Partimizin 35 yıldır varlığını sürdürebilmesinin asıl nedenlerinden biridir. Şüphesiz bu hareket hattının sürdürülmesi ve bu yöntemin gelecekte de titizlikle korunması milli, demokratik ve işçi hareketinin zafere ulaşmasını sağlayacak önemli etkenlerden biri olacaktır. Bu doğrultunun devam ettirilmesi, İran toprakları üzerinde yaşayan halkların ve tüm milli azınlıkların eşitliğine ve gönüllü birliğine varmayı, bu yol üzerindeki engelleri ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır.

ULUSAL SORUNUN ÇÖZÜMÜNDE MARKSİST - LENİNİST İLKELER

Ulusal sorunun çözümü konusunda Marksizm - Leninizmin çok yönlü bir öğretisi ve zengin deneyimleri vardır. Ulusal sorun, ya da daha açıkçası ezilen halkların milli zulümden kurtarılması ve özgürce gelişmelerinin şartlarının yaratılması sorunu, Marksizm - Leninizm'in biliminde önemli bir yer tutar. Çünkü; halkın oluşması ve milliyetlerin ulusal şekillenmeleri, sosyal ve

ekonomik gelişmenin belirli bir döneminin ürünü olmaları itibarıyla ortak yönlere sahiptirler. Ulusal sorunun önemi ve kapsamı ise tarihsel şartların değişmesine göre değişiklikler gösterir.

Ulus, ortak maddi hayat şartlarına, yani toprak, ekonomik hayat, tek dil ve kültür birliğine sahip olan güçlerin bileşkesidir. Ulusların oluşması, feodalizmin çökmesi ve kapitalizmin gelişmesi dönemine rastlar. Ulusun oluşmasının ekonomik temeli, belli bir ülkede kapitalist ekonomik ilişkilerin gelişip güçlenmesi ve milli pazarın ortaya çıkmasıdır.

Kapitalizmin doğuş ve gelişimi döneminde ortak özelliklere sahip milliyetler burjuva uluslar haline dönüştüler. Bu ulusların toplumsal, siyasi ve ideolojik yapısı ve görünümü, sınıfsal çelişkilerin şiddetlenmesi, milli uyumsuzlukların belirmesi ve yaygınlaşması, başka uluslara kin ve nefret beslemek, yayılmacılık siyaseti, başka ulusların topraklarının ele geçirilmesi ve bu ulusların sömürgeleştirilmeleri şeklinde kendini gösterir. Bu durumun nedeni o tarihsel dönemde, burjuvazinin ve onun milliyetçi partilerinin topluma yön veren ve öncülük eden güçler olmasıdır.

Büyük Ekim Devrimi'nin zaferi ve daha sonraki proletarya devrimlerinin başarıya ulaşması, halklarının yapısının değişmesine yol açmış ve ortak yönlere sahip olan milliyetlerin yeni karakterde bir uluslar topluluğu halinde birleşmesi için elverişli şartlar yaratmıştır. Herhangi bir ülkede kapitalizmin yok edilmesi ve toplumsal egemenliğin işçi sınıfının eline geçmesi ile, ulusun karakteri ve görünümü tamamen değişir. Sınıfsal çelişkiler ve milli uzlaşmazlıklar ulusun yapısından tamamen kovulurlar. Başka uluslara kin ve

nefret duyguları ortadan kalkar ve onların yerini kardeşlik, insanseverlik duyguları alır. Halkın yayılmacılık ruhuyla eğitilmesi ve başka ulusların topraklarının talan ve işgal edilmesi eğilimleri de tamamen son bulur. Aynı bölgede yaşayan milliyetlerin ve ulusların arasında karşılıklı güven, birbirlerine yardım ve dayanışma duyguları gelişir. Böylece şartlarda gelişen uluslar bugün geri kalmış halkların yardımına koşuyorlar. Onlara geriliklerini ortadan kaldırebilmeleri, ulusal ekonomilerini geliştirebilmeleri ve sosyal kurtuluşlarını gerçekleştirebilmeleri ve gelişmiş sosyalist halklara dönüşebilmeleri için bütün araçlarla her yönlü yardımda bulunuyorlar.

Her türlü ulusal ve sınıfsal düşmanlıktan kurtulmuş ve sözün gerçek anlamında ulusal refaha ulaşmış bulunan SSCB ve öteki sosyalist ülkelerin sosyalist halkları, bu gerçeğin tam bir örneğini teşkil etmektedirler.

Ulusal sorunun Marksist - Leninist öğretisi göstermektedir ki, ortak yönlere sahip olan milliyetlerin burjuva ya da sosyalist uluslara dönüşmesi konusundaki ulusal hareketler, başlangıcından bugüne kadar çeşitli gelişme aşamalarından geçmişlerdir. Ortak yönlere sahip milliyetlerin ulusa dönüşmesi hareketi kapitalizmin doğuşuna bağlı olarak önce batıdan başlamıştır. Orta Avrupa ve Amerika'da 1789 ve 1871 yılları arasındaki dönemi içeren burjuva demokratik devrimlerinin birinci evresi Lenin'in de söylediği gibi: «milli hareketlerin birinci dönemi» oluşturur. Bu dönemde burjuvazi hem halkların hem de münferit (tek tek) ulusal devletin kurulmasının öncü gücü idi. Ulusal hareketlerin sonraki dönemi yüzyılımızın başlangıcında Doğu Avrupa'da, Rusya'da ve Asya'da, yeni burjuva - de-

mokratik devrimler ile birlikte başlamıştır.

Son dönemin özelliği ise şudur: Bir yandan burjuva demokratik devrimlerinde öncülüğü işçi sınıfı ele almış ve artık Proletarya Diktatörlüğü gündeme gelmiştir. Diğer yandan emperyalist aşamaya girmiş olan kapitalizmin sömürü ve işgali altındaki Avrupalı olmayan sömürge ve yarı-sömürge halklar, emperyalizmin zulmüne karşı mücadeleye kazanılmışlardır. Doğal olarak bu şartlarda ulusal sorun daha geniş anlam ve boyutlara ulaşıyordu. Bu hareket bir yandan millî sınırları dağıtarak uluslararası biçim alıyor, diğer yandan kapitalizmin egemenliğini ortadan kaldırmak amacıyla proleteryanın ve bütün emekçilerin sınıfsal mücadelesiyle kopmaz bağlar içine giriyordu. Ulusal hareket artık burjuvazinin çıkarları çerçevesinde sınırlanamazdı. Bu hareket bütün tutsak halkların anti - kapitalist ve anti - emperyalist hareketiyle birlikte, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki proleteryanın sınıf mücadeleleri ile bütünleşiyordu. Ulusal hareketin özelliğini ve geleceğini de bu bütünlük içinde bulunması belirliyordu.

Çağımızda proleteryanın öncülüğünde yeni burjuva demokratik devrimlerin zaferini sağlamak açısından uluslar ve sömürgeler meselesinin açıklanması ve çözülmesi büyük önem kazanır. Lenin bu konuya en doğru cevabı ve Marksist çözüm yollarını getirmiştir. Marksizm'e bir katkı olan bu öğretiyi bugün de eski gücünü korumaktadır. Lenin 1914 yılının Şubat ve Mayıs aylarında yazdığı «Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Etme Hakları Üzerine» adlı ünlü eserinde ulusal sorun konusundaki yanlış teorileri açıklayarak gösterdi ki: «Doğu Avrupa ve Asya'da burjuva demokratik devrimlerinin başladığı bir dönemde, ulusal hare-

ketlerin uyandığı ve şiddetlendiği bir dönemde, bağımsız proletarya partilerinin oluştuğu bir zamanda. bu partilerin ulusal soruna ilişkin görevleri iki yönlü olmalıdır: Biri, bütün halkların kendi kaderlerini tayin etme haklarının kabul edilmesi... Çünkü burjuva demokratik değişmeler hâlâ sürüyor ve işçi demokrasisi halkların gerçek eşitliğini sürekli, ciddi ve titiz olarak savunuyor... Diğeri, belirli bir ülkedeki bütün halkların proleterlerinin güçlü ve yenilmez sınıfsal mücadelelerinin sıkı ve kopmaz birliği...»

Lenin ünlü eserini şu cümlelerle bitiriyor: «Durumun böyle olması Rusya Proleteryasının karşısına iki veya daha doğrusu iki yönlü bir görev çıkarıyor. Bu da: her tür milliyetçiliğe ve başta büyük Rus milliyetçiliğine karşı mücadele etmekten, temelde bütün halkların tam hukuk eşitliğini, yani halkların kendi kaderlerini tayin etmesi, ayrılması haklarını kabul etmekten ibarettir. Bununla ilgili olarak bütün halkların her tür milliyetçilik karşısında başarıyla mücadele edebilmesi için proleteryanın sınıf mücadelesinin ve proletarya örgütlerinin birliğini, burjuvazinin tekelci milliyetçiliğinden bağımsız olarak uluslararası planda en iyi bir biçimde savunmaktan ibarettir.

Halkların tam hukuk eşitliği, halkların kendi kaderlerini tayin etme hakları, bütün halklardan olan işçileri birleştirmek... Marksizm, bütün dünyanın deneyi ve Rusya'nın deneyi, ulusal sorun için bu programı öğretiyor.»

Bundan 62 yıl önce yazılmış bu cümleler sanki ulusal sorunun açıklanması ve çözülmesi alanında Marksizm - Leninizmin zengin deneylerinden elde edilen bugünkü sonuçlardır. Bu öğretiyi o zamanki gibi şimdide de, yalnız teorik hareket çizgisi

olarak kalmayıp onun doğruluğunu pratik olarak da gösteriyor.

Marksizm - Leninizmin ulusal soruna, toplumsal siyasi gelişmenin bir parçası ve sosyal devrimin önünde duran bir asli görev olarak bakmak gerektiğini öğretiyor. Bu yüzden Rusya'da burjuva demokratik devrim başladığı zaman Marksistler, ulusal sorunlarını, bu devrimin geleceğine bağlı olarak çözüleceğini savunuyorlardı. Onlar Çar despotizmini yıkmayı, feodalizm kalıntılarını ortadan kaldırmayı ve ülkeyi en geniş şekilde demokratikleştirmeyi, ulusal sorunun çözümünün, mümkün olan en iyi yolu olarak gösteriyorlardı. Fakat sosyalist devrim gündeme geldiğinde, sermayenin iktidarını yıkmak, proletarya diktatörlüğünü kurmak ve sosyalist ekonomiyi yaratmak ulusal sorunu kökten çözecek yol olarak kendini gösterdi ve sosyalist devrimin zaferiyle gerçeklik kazandı. Deneyler de gösterdi ki, sosyalizm şartlarında ulusal sorunu kesin olarak çözmek mümkündür.

Burjuva teorisyenlerine göre ulusal sorunun çözülmesi yalnız, ulusların ayrılması ve tek tek (münferit) milli devletlerin kurulmasına bağlıdır. Onlar derler ki; yalnız bu yolla milli zulme son vermek mümkün olur. Fakat Marksizm - Leninizm ve sosyalist deney ise gösteriyor ki; ulusal sorun sosyalist devrim yoluyla —gelişmekte olan ülkelerde sosyalist yönlü milli ve demokratik devrim yoluyla— çözümlenmelidir. Bu yol çok uluslu ülkeleri ayrıca tek tek milli devletlere bölmüyor; ama ülkeyi, ülkede yaşayan bütün halkların ve milliyetlerin gerçek hukuk eşitliğine dayalı vatani haline getiriyor.

Ulusal sorunun çözümünde burjuva teorisyenlerinin gösterdiği yol, sonuçta halklar arasındaki çelişkilerin şiddetlenmesine ve onlardan birinin diğerine egemen olmasına yol

açıyor. Ulusal sorunun çözülmesi için Marksizm - Leninizmin gösterdiği yol, sınıfsal zulmü ve sömürüyü ortadan kaldırdığı gibi her türlü milli zulmün de ortadan kalkması ve halklar arasında sıkı bir dostluğun ve işbirliğinin yaratılmasıyla sonuçlanır. Sosyalist yönlü ulusal demokratik devrim, çokuluslu ülkelerde, sınıfsal eşitsizliğe son vermenin ve emekçilerin çıkarlarını sağlamanın yanında milli zulmü kaldırmanın ve orada yaşayan halkların ve milliyetlerin hukuk eşitliğini sağlamanın da en etkili yoludur.

Ulusal sorunun çok halklı ülke şartlarına uygun olarak Marksist - Leninist çözümünden elde edilen temel sonuçlar bunlardan ibarettir. Yurdumuz İran da bu tür ülkelerden biridir.

ULUSAL SORUNUN KONULUŞU VE ÇÖZÜLMESİ AÇISINDAN ÜLKEMİZ İRAN'IN ÖZELLİKLERİ

Geçen yüzyılın sonları ve şimdiki yüzyılın başlarında ülkemiz İran bağımsızlığını yitirerek yarı sömürge ve hatta tam sömürge bir ülke haline getirildi. Emperyalizm, dünya çapındaki talanı ve yayılmacılığı sırasında, Asya ve Afrika'nın başka ülkeleri gibi İran'ı da sömürsü altına aldı. Böylelikle geçen yüzyılın sonlarında emperyalizmin zulüm ve talancılığına karşı bağımsızlık için verilen mücadele ülkemizde yaşayan halkların mücadelelerinin esas alanı oldu.

Emperyalizmin İran üzerindeki egemenliği, kapitalizmin ülkeye girmesi ve gelişmesiyle birlikte başladı. İran'ın dünya kapitalist pazarına çekilmesi ile iç pazarın genişlemesi ve feodalizmin çöküşü başladı. Doğal olarak bu durum ulusun oluşması için zorunlu olan dört ortak yöne

sahip İranlı kavimlerin gitgide birleşmeleri ve yeni uluslar haline dönüşmeleri ile sonuçlanır.

Geçen yüzyılın sonlarında İran' da milli oluşum Fars ve Azerbaycan kavimlerinin dönüşümünde az çok geniş olarak görülür. Kürtler, Beluçlar ve Türkmenler gibi İran'daki diğer kavimler, para ve meta ilişkileri çerçevesine ve kapitalizmin gelişmesine çekilemediklerinden henüz bu aşamaya girememişlerdi. Ülkemizde Kürtlerin milli oluşumu, uygulamada 20. yüzyılın birinci yarısındaki ilk on yıllarda başgösterdi. Beluçlar, Türkmenler ve Araplar gibi diğer toplulukların milli oluşumu ise yenedir. Doğal olarak son on yıllarda kapitalizmin gelişmesi bu oluşumu daha çok hızlandırmıştır.

Böylelikle bu yüzyılın başlarından itibaren ülkemiz İran'ın çokuluslu bir ülke olduğu söylenebilir. Ve ülkede milli azınlıklar, başta Azerbeycanlılar, ulusal hukuklarının kazanılması isteklerini açıkladılar. Başlangıcından bu yana 70 yıl geçen meşrutiyet devriminden eyalet ve vilayet encümenlerinin kurulması, bölgesel işleri yönetmekte onlara tam yetki verilmesi devrimcilerin temel istekleriydi. Bu isteklerin ileri sürülmesi ve anayasa ve yasalarda yer alması, ülkede, özellikle Azerbeycan' da gelişmiş ve belirli bir şekil almış ulusal taleplerin varlığını gösteriyordu. Azerbeycan halkı emperyalizme ve Gacar Hanedanının (Pehlevi'den önceki Şahlık hanedanı) istibdat rejimine karşı mücadelede bütün İran halklarının ön saflarında yürümekle birlikte özünde tek bir İran ülkesi çerçevesinde kendi ulusal hukukuna garanti sağlamak yolunda mücadele veriyordu.

Bu özelliklerin sonucu olarak sömürü ve emperyalist ağalığı ve çürümüş feodal baskı rejiminin egemenliğini ortadan kaldırmak amacıyla,

ülkemiz İran'ın ulusal kurtuluş mücadelesi, azınlıkta olan İran halklarının kendi milli hukuklarını kazanmak ve kendi kaderlerini tayin etmek için uyanış mücadelesi ile aynı yer ve zamanda içiçe başladı. Bu iki yönlü mücadelenin birlikte yürütülmesinin temel nedeni İran'ın emperyalizmin sömürgesi haline gelmesi ve İranlı milliyetlerin uluslaşmasına yolaçan kapitalist gelişmenin birlikte ortaya çıkmış olmasıdır. Bu yüzden yüzyılın başlarında ülkemizde ulusal sorun pratikte birbirinden ayrı ama aynı zamanda birbiriyle bağlı olan iki yönüyle ileri sürülür. Bir yönü emperyalizmin egemenliğinden kurtulmak ve ülkenin bağımsızlığını sağlamak yolunda bütün İran halklarının ortak kurtuluş mücadelesiydi. İkinci yönü azınlıkta olan halkların kendi ulusal hukuklarının kazanılması, milli zulmün ortadan kaldırılması ve halkların kendi milli amaçlarına ulaşabilmeleri için uygun olan şartların yaratılması mücadelesinden ibaretti.

Meşrutiyet devrimi, emperyalist egemenliği ortadan kaldırma, feodalizmi yoketme ve ülkeyi tam olarak demokratikleştirme amaçlarını gerçekleştirebilseydi, hiç değilse burjuva demokrasisi çerçevesinde ulusal sorunun çözümünde ileri bir adım atılmış olacaktı. Bildiğimiz gibi Meşrutiyet Devrimi, 6 yıllık mücadele döneminde büyük zaferler kazanmış, fakat emperyalizmin ve saltanat gericiliğinin ortak silahlı saldırısı ile boğulmuştur. Böylece İran halkları meşrutiyet devriminin anti - emperyalist ve anti - feodal amaçlarına ulaşmakla birlikte, azınlıkta olan halkların milli hukuklarının kazanılması yolunda bir adım bile atamadılar.

Meşrutiyet devriminden sonraki yıllarda İran gericiliği bütün gücü ile emperyalizmin egemenliğini sa-

vundu, defalarca İran halklarının bağımsızlık uğruna verdiği çabaların önüne çıktı ve gitgide milli zulmü daha da arttırdı. İran gericiliği, azınlıkta olan halkların milli haklarını kazanmak için yürüttükleri mücadeleyi boğmak amacıyla zalimce girişimlerde bulundu. Böylece özellikle Rıza Şah istibdatı döneminde milli ayrıcalık, devlet siyaseti olarak azınlıkta olan halkları zorla eritmeye çalıştı ve bu asimilasyon için baskı uyguladı. Muhammet Rıza Şah ise 1945-46 yıllarında Azerbeycan ve Kürdistan demokratik hareketinin milli isteklerine zor ve silahla karşı koydu. O, tüm milli hamleleri emperyalist devletlerin desteği ile kana boğdu; milli zulmü ve milli ayrıcalığı daha geniş çapta ve daha derin uyguladı. İran'ın azınlıkta olan değişik halkları ve milliyetleri, bugün de, toplumsal, ekonomik, eğitim ve bölgesel idari işlerini bizzat yönetme hakkından yoksundurlar. Oysa aynı zamanda bu halkların bazı parçaları, komşumuz Sovyetler Birliği içinde gerçek özgürlüklerine ulaşmışlardır. Bu nedenlerle İran'da ulusal uyanış ve milli hukukun elde edilmesi uğrunda mücadele gittikçe geliyor. Bütün bunlara bağlı olarak ülkemizde ulusal sorun gitgide şiddetleniyor ve ondan ileri gelen ilişkiler gitgide artıyor.

Biz ülkemizde ulusal uyanış ve milli hakların ileri sürülmesi gerçeğiyle yüzyüzeyiz. Ve biliyoruz ki; egemen zorba yönetimin uyguladığı, halkların zor yoluyla özümlemesi, milli zulüm ve milli imtiyazcılık siyaseti toplumumuzun iç çelişkilerini arttırıyor. Ancak şunu da görmek zorundayız ki: Bugünkü rejimin bütün İran Halklarına yaptığı zulüm, yalnız kendi gücüyle sınırlı kalmamaktadır. Belki Pehlevi Hanedanının yarım yüzyıllık egemenliği döneminde özellikle 10 Ağustos 1953 darbesin-

den sonra geçen 23 yıl gibi bir zamanda aynı zulüm kat kat artmıştır. Bu rejim demokratik gelişmenin esas engeli olan emperyalizmin ve ona bağlı tekelci kapitalizmin bir maşasıdır. Böylelikle İran'da, anti-emperyalist ve demokratik mücadele baş görev olmak üzere, İran halklarının ulusal bağımsızlık istekleri de hareketin ana görevlerinden olarak önemini korumaktadır.

Bu durumda ülkemiz İran'da ulusal sorun bugün de birbirinden farklı ve aynı zamanda birbirine bağlı olan ikili yönüyle birlikte açıklanabilir. Bunun bir yönü ülkenin bağımsızlığının sağlanması, emperyalizmin egemenliğinin tamamen ortadan kaldırılması, emekçilerin ve ilerici sınıfların çıkarına ekonomik ve siyasi hayatın demokratikleştirilmesi uğruna milli, demokratik mücadelenin zorunluluğudur. İkinci yönü, azınlıkta olan halkların milli haklarının tanınması, egemen rejim tarafından halen sürdürülen ve İran'ın toprak bütünlüğüne sakınca teşkil eden milli zulüm siyasetini ortadan kaldırmak için verilen mücadeleden ibarettir.

Rejime karşı mücadele veren diğer güçler ve sınıflardan hiçbiri, ülkemizin özelliklerini ve milli demokratik devrimin görevlerini dikkate alarak ulusal sorunun çözülmesine ilişkin ne geçmişte ne de şimdi bir görüş getirmemişlerdir. Onların hepsi halkların kaderleriyle ilgili olan bu meselenin yanından suskun ve ilgisiz geçmişlerdir ve geçmektedirler. Biz, bir yandan ülkemizin emperyalizme bağlılığını derinleştirme siyaseti güden, diğer yandan milli zulüm ve ayrımcılık politikasıyla İran'ın bağımsızlığına ve toprak bütünlüğüne ciddi bir sakınca oluşturan egemen rejim hakkında fazla bir söz söylemiyoruz. Açıkça hatırlatmayı gerekli gördüğümüz mesele şundan

ibarettir. Ülkemizin işçi sınıfı ve onun partisi, varolduğu ve İran halklarının anti - emperyalist ve demokratik mücadelesine öncülük etmeğe yetenekli olduğunu bildirdiği ilk günden beri ulusal sorunun çözülmesine özen göstermiştir. Parti, ulusal sorunun Marksist - Leninist öğretisini İran'ın özel şartlarına yaratıcılıkla uygulayıp, sorunun devrimin gelişme aşamalarıyla ilgili olarak konulması ve çözülmesinin doğru hareket çizgisini ülkemizin ilerici kesimlerine sunmuştur.

MİLLİ MESELENİN ÇÖZÜLMESİNDE İRAN TUDEH PARTİSİ'NİN YÖNTEM VE UYGULAMA ESASLARI

Partimiz, ulusal sorunun çözümünü, Marksizm - Leninizm öğretisini ve ülkemizin özellikleri ile şartlarını gözönüne alarak birbirine bağlı oluşundan ileri gelmektedir. Bu bağlılığın ortadan kaldırılması zorunludur ve bunun için milli demokratik devrimin zafere ulaşması gerekmektedir. Şimdiki şartlarda bu devrimin kapsamı ülkenin doğal ve ekonomik kaynaklarından emperyalist tekellerin elini kesmek, İran'ın siyasi ve ekonomik bağımsızlığını tümüyle sağlamak, kapitalizm öncesi formasyonların kalıntılarını temizlemek, siyaset ve eğitim hayatını demokratikleştirmek ve sosyalist sistemi benimsemekten ibarettir. Böyle bir devrimsel değişikliğin zorunlu şartı, çürümüş saltanat rejimini yıkmak ve yönetimi gerici ve bağımlı sınıfların elinden alarak milli ve demokratik güçlerin tek cephesinin yaratılmasını öngörmektir.

Ulusal sorunun diğer yönü ülkemizin çok halkı olmasından kaynaklanıyor. Bugün İran'da Farslar, Azerbeycanlılar, Kürtler, Türkmenler ve Araplar gibi değişik halklar ve

milliyetlerin yaşadığı bir gerçektir. Aynı zamanda İran'ın değişik bölgelerinde diğer milli bireyler olarak Türk, Kürt ve başka dillerde konuşan küçük gruplar vardır. Ayrıca bütün ülkeye serpilmiş Ermeniler, Asuriler, Yahudiler ve diğerleri gibi milli azınlıklar vardır. İran TUDEH Partisi İran'da yaşayan bütün halkların ve kavimlerin milli haklarına saygı duyulmasını savunur.

İran TUDEH Partisi ülkemizde ulusal sorunun bu iki yönü arasındaki iç bağlantılara ve milli-demokratik devrimin zafere ulaşması açısından ulusal sorunun her iki yönüne de dikkat etmenin hayati önemi olduğu görüşündedir. Biz meselelerin iki yönüne de özel önem veriyoruz. Fakat bununla birlikte, İran halklarının milli haklarından yoksun olmaları, şimdiki şartlarda toplumumuzun ana çelişkisi değildir, diyoruz. Toplumumuzun ana çelişkisi, bütün İran halklarının, emperyalizm ve onun kuklası rejimle, bağımlı kapitalistler ve büyük toprak sahipleriyle olan çelişkisidir. Bundan çıkan sonuç şudur: İran emekçilerinin ve bütün ilerici güçlerin önde gelen görevi her şeyden önce emperyalizme ve gericiğe karşı mücadele vermek, bağımsızlık ve demokrasiye ulaşmak için kendi çıkarlarını birleştirmektir.

İran TUDEH Partisi ulusal sorun ve milli çelişkinin, toplumun ana çelişkilerinin çözümü çerçevesinde ve işçi sınıfı partisinin öncülüğünde doğru ve kesin olarak çözülebileceği düşüncesinde olduğunu açıkça bildiriyor. Böyle bir mücadeleyle zafere ulaştırmak için ülke çapında işçi sınıfının örgütsel birliğini sağlamak, tek program ve tüzüğe, tek stratejik ve taktik hareket çizgisine sahip olmak zorunludur. Bununla da, bütün ülkede işçi sınıfı

partisinin irade ve amaç birliği sağ-
lanır.

İran TUDEH Partisi, Lenin'in öğrettiği gibi bütün halkların kendi kaderlerini tayin etme hakkını tanıyor. İran'da yaşıyan bütün halkların, kavimlerin ve milli azınlıkların tam hukuk eşitliğini, tek vatan üzerinde İran'ın toprak bütünlüğünü koruyarak halkların ortak yaşayacağı gönüllü birliği savunuyor. Partimizin yeni programı kapitalizm öncesi formasyonların kalıntılarını ortadan kaldırmayı, sosyalizmi kabul etmeyi, ülkenin siyaset ve eğitim hayatını demokratikleştirmeyi milli zulmü kökünden kazımayı garanti ediyor. Partimiz ulusal sorunun bu yönüne dikkat etmekle birlikte aynı zamanda Lenin'in «Bir ülkede yaşıyan bütün halkların proleterlerinin sınıfsal mücadelesinin güçlü ve kırılmaz birliği» konusundaki tavsiyesini de gözden kaçırmıyor ve bunu zorunlu sayıyor. Lenin çok halklı ülkelerde proleter partilerine «milli ayrıcalıkları sağlama yolundaki burjuva çabalarına karşı proleterlerin ve proleter örgütlerinin mücadele birliğini korumak ve bunları tam anlamıyla birleştirmek» işine önem vermelerini ve çözümlerini salık veriyor.

İran TUDEH Partisi milli çelişkiyi mutlaklaştırmanın ve onu toplum ana çelişkilerinden ayrı düşünmenin milliyetçilik ve şovenlik gibi sapmalara sebep olacağı görüşündedir. Partimiz aynı zamanda ulusal sorunu inkâr etmeyi ve bu konuyu suskunlukla geçiştirmeyi de ezen ulus milliyetçiliğinden kaynaklanan ayrı bir sapma olarak gösterir. Biz her türlü milliyetçiliğe ve başta büyük (ezen ulus) milliyetçiliğine ve şovenizmine karşı mücadele etmeyi kendi görevimiz sayıyoruz. Ülkemizde ezen ulus milliyetçiliğinin, şovenizminin ideolojik yansıması olan

«milli birlik» adı altında yapılan, milli birimlerin varlığına inkâr, azınlıkta olan halkların ve milliyetlerin zorla eritilmesi ve milli zulüm politikasının ifadesidir. «Pan İraniizm» karşısında bizim mücadelemizin şiddeti bunun içindir. Biz aynı zamanda ülkemizde devrimin zafere ulaşması için ulusal sorun konusunda beliren her türlü sapma ile, buna bağlı olarak da, azınlıkta olan halkların içine milliyetçiliğin sızması ile ve böyle sapmaları yaratan etkenlere karşı da mücadelenin gerekli olduğu görüşündeyiz.

İran TUDEH Partisi yalnızca teorik yönden değil, pratik çalışmasında da İran'ın ezilen halklarının tüm güvenini kazanmaya, onların sınıfsal ve ulusal çıkarlarının savunucusu olduğunu göstermeğe özen göstermiştir. İran TUDEH Partisi bu alanda 1945 - 46 yıllarında, Azerbeycan ve Kürdistan halklarının milli ve demokratik hareketlerini tamamiyle ve sadakatle savunmak, desteklemek gibi zengin bir deneye sahiptir.

Bu bölgelerde demokratik özgürlükler ve ulusal hukukun kazanılması için şartlar oluştuğunda ve bu temel üzerinde Azerbeycan ve Kürdistan Demokrat partileri kurulup halkın yolunda kahramanca mücadeleye başladığında İran TUDEH Partisi tüm gücüyle onların yardımına koştu. Partimiz Anayasanın ruhuna tamamen uygun olan Azerbeycan ve Kürdistan halklarının isteklerini savundu. Partimiz Azerbeycan ve Kürdistan halklarının 21 Azer (12 Aralık) ve 22 Ocak 1945 hareketlerini açık yürekle benimsedi ve bu hareketleri İran'da özgürlüğün saygın dayanağı, güvencesi ve İran Devrimci Hareketinin ayrılmaz parçası saydı. Kendi ülkemizin azınlıktaki halklarını ve onların çıkarlarını, özellikle bu halkların emekçi sınıf-

larının çıkarlarını koruyan siyasi örgütler tarafından, ülkemizde ulusal sorunun doğru anlaşılması alanında zengin deneyimiz vardır. ADP (Azerbeycan Demokrat Partisi) çokuluslu ülkede işçi sınıfı partisinin örgütsel birliğini ve öncülüğünü sağlamayla ilgili sorunları, ulusal meselenin toplumsal ve siyasal gelişmesini, genel sorunun bir parçası ve devrimin ana görevlerine bağlı olarak çözmek gerektiğini derinden anladığını pratikte gösterdi. ADP'de milliyetçilik veya «bölücülük» ruhuna yer yoktur. «Bölücülük» iftirası Azerbeycan halkına ve onun demokratik ulusal hareketine yöneltilen kötü bir suçlamadır. Emperyalistler ve elebaşları ile işçi sınıfı dönepleri ADP'yi İran'da özgürlük, bağımsızlık, demokrasi uğruna mücadelede bütün halkların birliğinin karşısına çıkarmak ve anti-emperyalist, demokratik mücadeleyi geriletip bastırmak amacıyla bugüne kadar aynı iftiradan yararlanıyorlar.

İran TUDEH Partisi ve ADP tarafından ulusal meselenin doğru anlaşılması, her iki partinin merkez komitelerinin 1960 yılında «Birlik Konferansı»nda işçi sınıfının partisinin örgütsel birliği ve öncülüğü konusunda anlaşmalarına ve bu birliğin belgelerinin (tek program ve tüzük) düzenlemesine ulaşma imkânı verdi. Konferans bütün İran'da işçi sınıfının tek partisi olarak «İran TUDEH Partisi»nin kabul edilmesini ve İran TUDEH Partisi Merkez Komitesi'nin İran'da bütün işçi sınıfı örgütlerinin öncülük merkezi olmasını kararlaştırdı. İşçi sınıfının Azerbeycan'da tek örgütü «Azerbeycan Demokrat Partisi»nin de kendi

adını koruyarak, Merkez Komitesine bağlı bir bölge komitesi haklarına sahip olması sonucuna varıldı.

İran TUDEH Partisi ve ADP'nin örgütsel birlik ve öncülük anlayışı ülkemizde ulusal sorunun doğru anlaşıldığını gösteriyor. Bu ise bütün İran'da emekçi sınıfların çıkarlarını ifade ettiği gibi, ulusal özelliklere sahip olan her bir bölge halkının haklarını da ifade ediyor.

Devrimin şimdiki aşamasının ana görevi, yani, milli - demokratik devrimin zafere ulaşma görevi kapsamında ulusal sorunun çözümüne ilişkin olarak, Partimizin yeni programında hiçbir belirsiz yan yoktur. Bu programda ulusal sorunun çözümü konusunda şöyle deniliyor: «İran TUDEH Partisi, İran'ın, milli - demokratik cumhuriyet hükümetinin ve İran halklarının gönüllü rızasına dayanan birliğin taraftarıdır. İran halkları arasında eşitlik ve dostluğa dayanan gerçek birliğin doğması için milli zulmün kökü kazınmalıdır. Buna göre bu hükümet, ulusal sorunun çözümünde görevlerini aşağıdaki esaslara dayandırır:

- a) İran'da yaşayan halkların kendi kaderini tayin etme hakları tam olarak sağlanmalıdır.
- b) İran'da yaşayan ulusal azınlıkların bütün milli sosyal haklardan ve eğitimden yararlanma hakları tanınmalıdır.»

İran TUDEH Partisinin yeni programı, siyasi ve örgütsel alanda, İran işçi sınıfının yeni tip partisi olarak partimizin gelişmesini ifade ediyor. Bu programda ulusal sorunun Marksist - Leninist konuluşu ve çözümlmesi, bu tesbitimizin diğer bir kanıtıdır.

TÜSTAV